

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BUDDHACARITA
GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-DİZİN-TIPKIBASIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aysun SOYER

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ümit Özgür DEMİRCİ

Düzce

Temmuz, 2018

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BUDDHACARİTA
GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-DİZİN-TIPKIBASIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aysun SOYER

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ümit Özgür DEMİRCİ

Düzce

Temmuz, 2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Anabilim Dalında oy birliği /
oy çokluğu ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2018

Doç. Dr. Ali ERTUĞRUL

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Budizm dinini kabul eden Uygur Türkleri yeni bir dinin tesiri ile yazın hayatında eserler vermişlerdir. Budizm dininin temsilcisi konumundaki Buda'nın hayatını ve vaazlarını anlatan eserler Budizm inancının yayıldığı toplumlarda dilden dile çevrilmiş ve böylece Budizm inancı yayılmaya çalışılmıştır. Buda'nın hayatı M.S. 1. yüzyılda ünlü Hint şairi Aşvaghosha tarafından Sanskritçe olarak yazılmıştır. Hint edebiyatında çok sevilen bu eser Çinceye ve Tibetçeye de tercüme edilmiştir. İlgili eserin XIII. bölümü olan *Mara'nın Mağlubiyeti* adlı kısım kim olduğu bilinmeyen bir kişi tarafından Eski Uygur lehçesine tercüme edilmiştir. Eski Uygur lehçesinde Buddhacarita'ya ait iki nüsha bulunmaktadır. Bunlardan ilki Radloff tarafından USp. içerisindeki 2 adet belge, ikinci nüsha ise Berlin Bilimler Akademisinde korunmakta olan ve Zieme tarafından BT XIII'te neşredilen 19 adet blok basmadır. Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma Berlin Bilimler Akademisinde korunmakta olan 19 adet blok basma üzerine kurgulanmış, elde edilen metin Radloff tarafından USp. içerisinde neşredilen kısım ile karşılaştırılmıştır.

Çalışma; giriş, metin, dizin, notlar, sonuç ve tıpkıbasım olarak altı bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde; eserin türü, eserin adı, yazılış amacı, yazarı, yazılış tarihi, eserin içeriği, eserin tespit edilen nüshaları, eserin hazırlanmasında izlenen yol hakkında bilgi verilmiştir. Metin bölümünde eser çeviri yazıya aktarılmış ve Türkiye lehçesine tercüme edilmiştir. Dizin bölümünde kelimeler alfabetik sıraya göre tanıklı dizin olarak hazırlanmıştır. Notlar kısmında eserde yer alan Budist terimler açıklanmıştır. Sonuç kısmında ise eser üzerine değerlendirme yapılmış ve tezde elde edilen verilere göre tespitler yapılmıştır. Çalışmanın sonuna ise eserin tıpkıbasımını konulmuştur.

Bu tezin hazırlanmasında desteklerini esirgemeyen ve her aşamada sabırla yardım eden danışmanım Ümit Özgür DEMİRCİ'ye; Buddhacarita'nın Sanskrit dilindeki metnin gönderilmesi ve bu metnin Türkiye lehçesine aktarılması konusunda desteğini esirgemeyen Ankara Üniversitesi Hindoloji bölümü öğretim üyesi Yalçın KAYALI'ya içten teşekkürlerimi sunarım.

Aysun SOYER

ÖZET
BUDDHACARITA
GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-DİZİN-TIPKIBASIM

SOYER, Aysun
Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ümit Özgür DEMİRCİ
Temmuz, 2018, vii + 165 sayfa

Buddhacarita Buda'nın yaşamının anlatıldığı Hint şair Aşvaghosha tarafından Sanskritçe yazılan destandır. Bu destan daha sonra Çin ve Tibet dillerine bu dillerden de Eski Uygur lehçesine çevrilmiştir.

Eski Uygur lehçesinde Buddhacarita adlı esere ait iki nüsha bulunmaktadır. Bu nüshalardan bir tanesi Radloff tarafından USp. içerisinde neşredilen iki varak, diğeri ise Berlin Bilimler Akademisinde korunan blok basmalardır. Bizim üzerinde çalıştığımız eser, Berlin Bilimler Akademisinde korunmakta olan 19 adet blok basma üzerinedir. Tez, altı bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde eser, yazar, eserin nüshaları ve eser üzerine yapılan çalışmalar tanıtılmıştır. Metin bölümünde Eski Uygur lehçesinden çeviri yazı aktarımı yapılmış ve Türkiye lehçesine aktarılmıştır. Ardından Sanskritçe ve Çince asılları metne konularak Türkçe tercümesi de eklenmiştir.

Dizin bölümünde metinde geçen kelimeler alfabetik sıraya göre dizilmiş ve kelimelerin geçtiği satırlar gösterilmiştir. Çalışmanın sonuna da eserin tıpkıbasımı konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Buddhacarita, Budizm, Eski Uygur lehçesi, Buda, Sanskrit ve Çin Dili.

ABSTRACT
BUDDHACARITA
INPUT-TEXT-TRANSLATION-INDEX-FACSIMILE

SOYER, Aysun
Master, Turkish Language and Literature Department
Supervisor: Asst. Prof. Ümit Özgür DEMİRCİ
July, 2018, vii + 165 pages

Buddhacarita is a Sanskrit-written depiction by the Indian poet Ashvaghosha who describes Buddha's life. This epic was later translated into Chinese and Tibetan languages as well as the Old Uighur dialect.

There are two copies of Buddhacarita in the Old Uighur dialect. One of these copies is the two leaflets published by Radloff in the USP, and the other is the block prints preserved at the Berlin Academy of Sciences. This work it has been working on is about 19 block prints being preserved at the Berlin Academy of Sciences. The thesis consists of six parts.

In the introduction part, the works on writers, copies of works and works_are introduced. In the text part, the old uyghur dialect was translated and it was transferred to turkish dialect. Then the turkish translation was added into the text with the originals of sanskrit and chinese..

In the index part, the sorsa which are placed in the text are arranged according to their alphabetical order and the lines where the words take place are demonstrated. To the end of the study the facsimile of the work is placed.

Key Words: Buddhacarita, Buddhism, Old Uighur dialect, Buddha, Sanskrit and Chinese language.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
ESKİ UYGUR ALFABESİ VE KARŞILIKLARI	vii
KISALTMALAR VE İŞARETLER	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. ESERİN YAZARI VE ESERİN İÇERİĞİ	1
1.2. ESERİN NÜSHALARI VE ESER ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	2
1.3. ESERİN BELGELERİNİN TANITIMI	3
1.4. ÇALIŞMANIN AMACI	4
1.5. METNİN İMLÂ ÖZELLİKLERİ	5
1.5.1. Vokallerin Yazılışı	5
1.5.1.1. “a” vokalinin yazılışı.....	5
1.5.1.2. “e” vokalinin yazılışı.....	6
1.5.1.3. “é” vokalinin yazılışı.....	7
1.5.1.4. “ı” ve “i” vokallerinin yazılışı	7
1.5.1.5. “o” ve “u” vokallerinin yazılışı.....	8
1.5.1.6. “ö” ve “ü” vokallerinin yazımı	9
1.5.2. Konsonantların Yazılışı	10
1.5.2.1. “b ve p” konsonantlarının yazımı	10
1.5.2.2. “ç” konsonantının yazımı	10
1.5.2.3. “d ve t” konsonantlarının yazımı	11
1.5.2.4. “g ve k” (ön damak) konsonantlarının yazımı	11
1.5.2.5. “g, k ve h” (art damak) konsonantlarının yazımı	12
1.5.2.6. “j ve z” konsonantlarının yazımı	12
1.5.2.7. “l” konsonantının yazımı.....	12
1.5.2.8. “m” konsonantının yazımı	13
1.5.2.9. “n” konsonantının yazımı	13
1.5.2.10. “ñ” konsonantının yazımı	13

1.5.2.11. “r” konsonantının yazımı.....	14
1.5.2.12. “s ve ŝ” konsonanlarının yazımı	14
1.5.2.13. “v” konsonantının yazımı	14
1.5.2.14. “y” konsonantının yazımı	15
METİNİN TRANSKRİPSİYON VE İMLÂSINDA İZLENEN YOL	16
2. METİN ve ÇEVİRİ	17
2.1. ESKİ UYGUR LEHÇESİNE AİT BUDDHACARİTA	17
2.2. SANSKRİT DİLİNE AİT BUDDHACARİTA	59
2.3. ÇİN DİLİNE AİT BUDDHACARİTA	84
3. NOTLAR	95
4. SONUÇ	97
DİZİN ve SÖZLÜĞÜNÜN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL.....	98
5. DİZİN ve SÖZLÜK.....	99
KAYNAKÇA.....	125
6. TIPKIBASIM	127

UYGUR ALFABESİ VE KARŞILIKLARI

Sıra	İşaret	Transliterasyon	Transkripsiyon
1	ا، آ	' , ''	a, e, n
2	چ	ç	ç
3	د، ت	d	d, t
4	گ، ك، ه	ğ	g, k, h
5	ج	j	j
6	ك	k	g, k
7	ل	l	l
8	م	m	m
9	پ	p	b, p
10	ق	q	k
11	ر	r	r
12	س، ش، ز، ج	s	s, ş, z, j
13	ت	t	d, d
14	ۋ	v	v
15	و	w	o, u (kelime başında)
16	ۋ	w	o, u (kelime ortasında)
17	ۋ	'wy	ö, ü (kelime başında)
18	ۋ	w	ö, ü (kelime ortasında)
19	ي	'y	ı, i (kelime başında)
20	ي	y	ı, i (kelime ortasında)
21	ي	y	y
22	ز	z	s, z

KISALTMALAR VE İŞARETLER

- bk. bakınız
- BT Berliner Turfantexte
- BTS Budizm Terimleri Sözlüğü
- Çin. Çince
- LV Lalitavistara
- Mhv Mahāvastu
- Skr. Sanskritçe
- Soğd. Soğdça
- U Uigurische
- USp. Uygurische Sprachdenkmäler
- () İmla gereği yazılmayan vokalleri gösterir.
- (?) Şüphe gösterir.
- + İsim tabanından gelen ek.
- Fiil tabanından gelen ek.
- .. Eski Uygur lehçesinde kullanılan noktalama işaretidir.
- ~ Nöbetleşmeyi gösterir.
- = Blok basmaların metinde yer alan satırlarını gösterir.
- < Kelimenin kaynağını gösterir.
- [] Düşmüş kısımları gösterir.
- [...] Eksik yazılmış unsurları ve satır numaralarını gösterir.

1. GİRİŞ

1.1. ESERİN YAZARI VE ESERİN İÇERİĞİ

Buda'nın yaşamı hakkında ilk eser olan Buddhacarita, Hintli ünlü şair Aşvaghosha tarafından M.S. 1. yy.'da yazılmıştır. Tibetli tarihçi Tārātānātha Aşhvagosha'nın annesinin Khorta'da bir denizcinin kızı ve babasının Samghaguhya adındaki bir Brahman olduğunu belirtmiştir. Kendisinin yazdığı düşünülen Saundaranandakāyva adlı eserde, güzel konuşma yeteneğine sahip Suvarnākshī'nin asil oğlu olarak belirtilmiştir. Buddhacarita ve Śāriputra-prakarana adlı eserlerde de ermiş Suvarnākshī'nin oğlu olduğu anlatılır. Aşhvagosha'nın hayatı Sthavira Pārsha'nın öğrencisi olan arkadaşı Punyayaşa'nın etkisiyle değişmiş ve koyu bir Budizm inanırı olmuştur. Zaman içerisinde Budist sutra üzerine yoğunlaşmış ve bu da onun ünlü bir Budist yorumcusu ve öğreticisi olmasına yol açmıştır. Yaptığı çalışmalarla dönemin kralından Budizm âlimi olarak değer görmüştür. Çağdaşı Māciretā ile yazdığı söylenen yüz elli şlokadan oluşan ve altı Pāramitā'yı Kuşan kralı Kanişka'ya sundukları ve bu eserden ötürü her iki şairin de “şairlerin şairi” unvanıyla ödüllendirildiği bilgiler arasında yer alır. Buddhacarita adlı destan Hint sanat eseri olarak da karşımıza çıkmaktadır. Buda'nın hayatıyla ilgili Sanskritçe yazılmış birçok metin bulunmaktadır. Fakat bunların Aşhvaghosha'nın Buddhacarita adlı destanından önceki dönemlerde sözlü bir şekilde aktarılan bazı bilgilerin yazıya geçirilmesiyle oluşmuştur. Bu nedenle bu metinlerde Buda'nın hayatına dair bilgilerin abartılmış olduğu dikkat çeker. Buddhacarita'nın önemli bir farkı Buda'nın hayatını daha gerçekçi şekilde ele alınmış olmasıdır (Ruben, 1995: 80; Kayalı, 2017: 415, 416).

Orijinali Sanskritçe yazılmış olan eser on yedi bölümden oluşmaktadır. Fakat eserin Sanskritçe on üç bölümü günümüze kadar ulaşmıştır. Diğer dört bölümü de Amritananda tarafından eklenerek önce Çince'ye daha sonra Tibetçeye çevrilmiştir. Tibetçe çevirinin yirmi sekiz bölümden oluştuğu; Buda'nın doğumu ile başladığı, ilk Budist konsey ile devam ettiği ve Aşoka dönemi anlatıları ile sona erdiği belirtilmektedir. Buddhacarita'nın Jonhston tarafından İngilizce çevirisi ile yayımlanmış olan meşhur nüshası on dört bölümden oluşmaktadır.

“Kutsal Olanın Doğumu”, “Saray Hayatı”, “Prensin Huzursuzluğu”, “Reddedilen Kadınlar”, “Kaçış”, “Çandaka’nın Kovuluşu”, “Çile Koruluğuna Giriş”, “Saraydaki Ağıt”, “Preense Vekâlet”, “Şrenya’nın Ziyareti”, “Tutkuların Yok Sayılışı”, “Arāda’yı Ziyaret”, “Marā’nın Mağlubiyeti”, ve “Aydınlanma” (Kayalı, 2017: 420).

Başka bir çeviri de Eski Uygur lehçesine yapılmıştır fakat kim tarafından çevrildiği bilinmemektedir. Eski Uygur lehçesine çevrilen Buddhacarita, Sanskritçe eserin tamamı değil, sadece 13. bölümü olan “Marā’nın Mağlubiyeti” adlı kısmı içermektedir. Bu tezde Çin ve Sanskrit dillerinde yazılmış Buddhacarita ile karşılaştırılan Uygur lehçesine ait metnin, bu dillerdeki Buddhacarita ile paralel olmadığı görülmüştür. Yine çalışmamızda Çince ve Sanskritçe Buddhacaritaların birebir paralel metinler olduğu tespit edilmiştir.

1.2. ESERİN NÜSHALARI VE ESER ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Eski Uygur lehçesinde Buddhacarita’nın bilinen tek nüshası vardır. Bu nüshaya ait 1 fragman 1928 yılında W. Raddloff ve Malov tarafından *Uigurische Sprachdenkmäler* adlı eserinde neşredilmiştir (USp. 198,199)

Diğer bir çalışma P. Zieme’nin *Buddhistische Stabreimdichtungen der Uiguren. BTT XIII* adlı kitabının 51-62. sayfaları arasında yer almaktadır. Çalışmada esere ait Turfansammlung arşivindeki 19 fragman okunmuş, bu fragmanlar tanıtılarak Almancaya tercümesi ve dizini yapılmıştır.

Bu eserle ilgili bir başka çalışma da Düzce Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Kütüphanesine kayıtlı 2015 yılında Muhsine Güler tarafından hazırlanmış bitirme tezidir.

1.3. ESERİN BELGELERİNİN TANITIMI¹

- 1) U 4347 Ön, Arka = 1-9;
- 2) U 4464 + U 4557 Ön, Arka = 10-18;
- 3) T II T 604 (U 4202) Ön, Arka = 19-28;
- 4) U 4382 Ön, Arka = 29-40;
- 5) T II T 600 (U 4198) Ön, Arka = 41-49;
- 6) T II T 601 (U 4199) Ön, Arka = 50-62;
- 7) U 4484 Ön, Arka = 63-69;
- 8) U 4353 Ön, Arka = 70-76;
- 9) T II T 614 (U 4210) Ön, Arka = 77-85;
- 10) U 4501 Ön, Arka = 86-93 ;
- 11) T II T 547 kağıt üzerinde: 554J (U 4193) Ön, Arka = 94-103
- 12) U 4035 b² Ön, Arka = 104-108;
- 13) U 4417 Ön, Arka = 109-116;
- 14) U 4522 Ön, Arka = 117-121 ;
- 15) T II T 608 (U 4204) Ön, Arka = 122-130;
- 16) T II T 653 (U 4242) Ön, Arka = 131-138 ;
- 17) U 4336 Ön, Arka = 139-146 ;
- 18) U 4339 + U 4516 Ön, Arka = 147-157;
- 19) Ch/U 7528 Ön, Arka = 158-164.

¹ Bu kısım Zieme 1985, 52'den uyarlanmıştır.

² Elverskog 1997, 35'te bu belge 4053b olarak gösterilmiştir.

1.4. ÇALIŞMANIN AMACI

Budizm dininin kurucusu olan Buda'nın hayatının anlatıldığı destansı eser olan Buddhacarita adlı esere ait 19 adet blok basma yeniden ele alınarak incelenmiştir. Eser; giriş, metin ve çeviri (Buddhacarita'nın Sanskrit ve Çince nüshalarının orijinali ve Türkiye lehçesine aktarımı), notlar, sonuç, tanıklı gramatikal dizin-sözlük ve tıpkıbasım olmak üzere altı bölüm halinde hazırlanmıştır.

Eski Uygur lehçesinin önemli eserlerinden olan Buddhacarita adlı eserin başta kelime dağarcığı olmak üzere, dönemin fonetik ve morfolojik özellikleri de ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yine eser üzerine Zieme tarafından daha önce yapılan çalışma incelenmiş, hatalı okunduğu düşünülen bazı okumalar düzeltilmeye çalışılmıştır.

Böylece başta Eski Uygur lehçesi olmak üzere, Türk dili üzerine çalışma yapacak araştırmacılarımız için malzeme ortaya koyma amaçlanmıştır.

1.5. METNİN İMLÂ ÖZELLİKLERİ³

Üzerinde çalışılan esere ait belgelerde tahripler olmakla beraber, klasik Uygurcanın imla özellikleri görülmektedir. Budizme ait; Sanskritçe, Çince, Soğdakça ve Toharcadan alınan kelimelerin Türkçenin yapısına uydurulduğu görülmektedir.

1.5.1. Vokallerin Yazılışı

1.5.1.1. “a” vokalinin yazılışı:

Kelime başında *a* vokali Uygur lehçesinde çift elifle yazılmıştır.

ampar	''mp'r		(012/03)
a:ltunlug	''ltw' lwk		(011/02)
a:tl(i)g	''tlg		(055/06)
alkunı	''lqw'y		(033/05)

Kelime başında *a* vokalinin tek elifle yazıldığı da görülmektedir.

amtı	'mty		(007/07)
amrançıg	'mr''çyk		(017/08)
alp	'lp		(032/04)

Kelime içinde ve sonunda *a* vokali tek elifle yazılmaktadır.

burkan	pwrq''		(037/09)
--------	--------	---	----------

³ Metnin imla özellikleri hazırlanırken, Özlem Ayazlı ve Mehmet Ölmez tarafından hazırlanan “Eski Uygurca Metinlerin Transkripsiyonunda Kullanılan Yöntemler ve İşaretler” adlı makale esas alınmıştır.

yagız	y'qyz		(064/02)
ara:	'r'		(134/04)

Bazen *a* vokalinin yazılmadığı da görülmektedir.

y(a)ru:kın	y'rwky'		(035/07)
------------	---------	---	----------

1.5.1.2. “e” vokalinin yazılışı:

Kelime başında, içinde ve sonunda *e* vokalinin tek elifle yazılmıştır.

edgü:	'dkw		(031/03)
erzi	'rzy		(095/02)
eviñtin	'vy'kty'		(004/04)
berü	b'rw		(153/07)
emgekde	'mk'kd'		(035/07)

e vokalinin yazılmadığı bazı kelimeler karşımıza çıkmaktadır.

b(e)lgüsin	plkwsy'		(036/08)
k(e)ntü	k'tw		(005/05)
t(e)ñri	t'nkry		(106/03)

e vokalinin çift elifle yazılıp, imlada yine *e* olarak gösterildiği kelimeler görülmektedir. Umumiyetle 'eñ ve türevlerinde karşımıza çıkmaktadır.

eñeyük	'k''ywk		(034/06)
--------	---------	---	----------

1.5.1.3. “é” vokalinin yazılışı:

Uygurcada é vokalinin yazımında genelde *ı/i* için kullanılan *ye* görülmekle birlikte nadiren de olsa elif harfi kapalı *e*'yi göstermek için kullanılmıştır.

élig	'ylyk		(136/06)
érinlig	'yry'lyk		(012/03)
éşidip	'sydyp		(162/05)
é:tin	'ty'		(057/08)

é vokalinin yazılmadığı bazı kelimeler karşımıza çıkmaktadır.

y(é)girmi	ykyrmy		(010/01)
-----------	--------	---	----------

1.5.1.4. “ı” ve “i” vokallerinin yazılışı:

Kelime başında *ı/i* vokalleri *elif* ve *ye* ile gösterilmiştir.

ı vokali

ı:rlaŋlar	'yrl''kl'r		(022/04)
ı:tıg	'ytyk		(056/07)
ına	'y''		(037/09)

i vokali

inçe	'y'ç'		(016/07)
idilep	'ydy'l'p		(127/06)
ilip	'ylyp		(135/05)

Kelime içinde ve sonunda *t/i* vokalleri yazılırken sadece *ye* kullanılmıştır.

siz	syz		(105/02)
sini	sy'y		(079/02)
kırk	qyrk		(036/08)
yumki	ywmky		(160/03)

t/i vokallerinin yazımında da eksik yazım özelliği görülmektedir.

Transkripsiyonda parantezli olarak gösterilmiştir.

adırtl(ı)g	'dyrtlk		(141/03)
a:tl(ı)g	'tlğ		(055/06)
ş(ı)mnu	sm'w		(016/07)

1.5.1.5. “o” ve “u” vokallerinin yazılışı:

Uygurcada sözbaşındaki *o* ve *u* vokali *elif* ve *vav* ile gösterilmiştir.

o vokali

ogulin	'wqwly'		(053/04)
olarnıñ	'wl'r'y'k		(089/04)
oyturup	'wytwrwp		(080/04)

u vokali

umugı	'wmwky		(052/03)
uçar	'wç'r		(154/08)

utari	'wt'ry		(055/06)
-------	--------	---	----------

Kelime içinde ve sonunda yalnızca *vav* ile gösterilmiştir.

a:ltunlug	'ltw' lwk		(011/02)
-----------	-----------	---	----------

bo:	bw		(153/07)
-----	----	---	----------

hua	kw'		(013/04)
-----	-----	---	----------

kuş	qws		(015/06)
-----	-----	---	----------

ş(ı)mnu	sm'w		(016/07)
---------	------	---	----------

yodasın	ywd'sy'		(047/07)
---------	---------	--	----------

1.5.1.6. “ö” ve “ü” vokallerinin yazımı:

Kelime başında *ö/ü*, *elif vav* ve *ye* ile gösterilmiştir.

ö vokali

ö:gin	'wyky'		(152/06)
-------	--------	---	----------

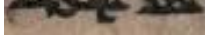
ö:zi	'wyzy		(016/07)
------	-------	---	----------

örteyü	'wyrtyw		(144/06)
--------	---------	---	----------

ü vokali

üç	'wyç		(039/11)
----	------	---	----------

ü:nüp	'wy'wp		(004/04)
-------	--------	---	----------

üzelihsiz 'wyz'lyksyz (038/10)

İlk hecede bir konsonanttın sonra gelen *ö* ve *ü* *vav* ve *ye* kullanılarak yazılırken, ilk heceden sonraki hecelerdeki *ö* ve *ü* için yalnızca *vav* kullanılmıştır.

sögülüp swyqwlwp (057/08)

süksük swykswk (081/05)

sögüt swykwt (133/03)

ne:gü ''kw (004/04)

y ve *k/g* konsonantlarından sonra bazen ilk hecedeki *ö/ü*'ler *ye*'siz yani eksik yazılmıştır.

könüllüg kw'kwllwk (042/02)

1.5.2. Konsonantların Yazılışı

1.5.2.1. “b ve p” konsonantlarının yazımı:

b ve *p* konsonantları Uygurcada tek bir harfle gösterilmiştir.

be:g p'k (162/05)

bilinip pyly'yp (143/05)

paramitler p'r'mytl'r (032/04)

1.5.2.2. “ç” konsonantının yazımı:

Uygurcada birkaç Türkçe sözcük dışından genelde kelime başında alıntı sözcüklerde karşımıza çıkmaktadır.

çadiklig ç'dyklyk (048/08)

çakravart	ç'kr'v'rt		(005/05)
çalınlıg	ç'ly'lyk		(125/04)
çamgakda	ç'mq'kt'		(046/06)
çıntan	çy't''		(014/05)

1.5.2.3. “d ve t” konsonantlarının yazımı:

Uygurcada *d* ve *t*'nin birbirlerinin yerine de kullanıldığını görülmüştür.

é:tin	'ty'		(057/08)
edgü:	'dkw		(031/03)
teg	t'k		(003/03)
çamgakda	ç'mq'kt'		(046/06)
ı:tıg	'ytyk		(056/07)

1.5.2.4. “g ve k” (ön damak) konsonantlarının yazımı:

k ve *g* Uygur yazısında tek bir işaretle gösterilmektedir. Aynı kelime için farklı okuyuşlar karşımıza çıkmıştır. Örneğin; *eksük* → *egsük* örneğinde olduğu gibi. Metin transkripsiyonlarında birbirlerinden ayırt edilemeyen bu harfler zaman zaman da birbirlerinin yerine de kullanılmıştır.

egsük	'kswk		(155/09)
emgekde	'mk'kd'		(035/07)
teg	t'k		(003/03)
umugi	'wmwky		(052/03)

1.5.2.5. “g, k ve h” (art damak) konsonantlarının yazımı:

Uygurcada bu harfleri göstermek için tek bir işaret kullanılmıştır. Bazen *k* konsonantı *g* konsonantından üzerine konan iki nokta ile ayrılmıştır.

hua	kw'		(013/04)
ogulın	'wqwly'		(053/04)
burkan	pwrq''		(037/09)

1.5.2.6. “j ve z” konsonantlarının yazımı:

Uygurcada *z* ve *j* konsonantları için tek bir işaret kullanılmıştır. Metinde *z* konsonantına ait örneklere rastlanmıştır. Umumiyetle de *z* ve *j* kendinden sonra gelen işaret ve harflerden ayrı yazılmıştır. *z* konsonantının altında tek noktalı ve iki noktalı şekilleri kullanılmıştır.

siz	syz		(105/02)
üzeliksiz	'wyz'lyksyz		(038/10)
ö:zi	'wyzy		(016/07)

1.5.2.7. “l” konsonantının yazımı:

Alıntı kelimelerin başında kullanılmıştır. Çoğul eki olan *-lar*'ın kelime gövdesinden ayrı yazıldığı da görülmüştür.

linhua	ly'qw'		(003/03)
lakşan	l'ks''		(036/08)
kı:zlar	qyzi'r		(015/06)

olarıñ ’wl’r’y’k (089/04)

1.5.2.8. “m” konsonantının yazımı:

m konsonantı Türkçe kelimelerin ilk hecesindeki *n* ve *ñ* komşuluğu dışında başta kullanılmamıştır.

meñ m’k (017/08)

mo:ntag mw’t’k (019/01)

amtı ’mty (007/07)

1.5.2.9. “n” konsonantının yazımı:

Türkçe *ne* ile başlayan kelimeler dışında *n* konsonantı başta kullanılmamıştır.

ne:gü ’kw (004/04)

ü:nüp ’wy’wp (004/04)

çıntan çy’t’ (014/05)

1.5.2.10. “ñ” konsonantının yazımı:

Kelime başında görülmeyen bu konsonant nk harflerinin yan yana yazılmasıyla meydana gelmektedir.

t(e)ñri t’nkry (106/03)

köñüllüg kw’kwllwk (042/02)

yalañukka y’l’kwkq (003/03)

kalaviñ k’l’vy’k (015/06)

meñ m’k (017/08)

öñi 'wy'ky (154/08)

1.5.2.11. “r” konsonantının yazımı:

Umumiyetle iki dişle yazılmaktadır. Fakat iki dişli yazılan r'lerin dışında kelime başında ve içinde tek dişle yazılmış r'ler de karşımıza çıkmaktadır.

rada r'd' (015/06)

1.5.2.12. “s ve ş” konsonanlarının yazımı:

s ve ş konsonantları için aynı işaret kullanılmıştır. Bazen s'nin altına konan iki nokta ş konsonantının okunmasında kolaylık sağlamıştır fakat sistemli olarak bu işaret kullanılmamıştır.

süksük swykswk (081/05)

ş(ı)mnu sm'w (016/07)

akaş ''k's (065/03)

karşan k'rs'' (015/06)

1.5.2.13. “v” konsonantının yazımı:

Sözbaşında alıntı sözcüklerde karşımıza çıkan v, söziçi ve sözsonunda imla olarak y harfine benzese de ufak bir farkla y'den ayırt edilmiştir.

vişayka vys'yq' (149/03)

yavalturguçı y'v'ldwrkwçy (150/04)

1.5.2.14. “y” konsonantının yazımı:

y konsonantının transkripsiyonu için y harfi kullanılmıştır. v konsonantı ile benzerliği ufak farklarla ayırt edilmiştir.

yumkı ywmky (160/03)

yapşuru y'pswrw (045/05)

kayını q'yy'w (046/06)

METNİN TRANSKRİPSİYON VE İMLÂSINDA İZLENEN YOL

- 1.** Metnin hazırlanmasında, Türkiye’de Eski Uygur lehçesi için kullanılan transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.
- 2.** Belge ve satır numaraları gösterilmiştir.
- 3.** Metinde tahrip olmuş okunamayan kısımlar [...] ile gösterilmiştir.
- 4.** Metinde tahrip olan harf sayısı biliniyorsa, / işareti kullanılmıştır.

2. METİN ve ÇEVİRİ

2. 1. UYGUR LEHÇESİNE AİT BUDDHACARITA

U 4347 Ön

- 001 (01) [...]
- 002 (02) k'rs'' r'd' 'rdy ''tlğ [...] gyz[...]
karşan⁴ rada arti a:tl(1)g [...] k1:z[lar...]⁵
- 003 (03) y'l''kwkq' t'k/yk' kwys'k[...]s ly'qw' t'k tw[...]
yalañukka t(e)ñ[r]ike kü:seg[ü ya:]ş linhua teg to[yımlar...]⁶
- 004 (04) y'sñyp 'wy'wp 'vy'kty' y'l''kwz ''kw qylwr[...]
yaşıp ü:nüp eviñtin yalañuz ne:gü kılur[lar]⁷
- 005 (05) 'ws'qy ç'kr'v'rt 'ylykl'r.. 'wlwrwp k'tw kww'[...]
osakı çakravart éligler.. olurup k(e)ntü küün[lerte]⁸
- 006 (06) 'wqwllwk qyzlyk pwydyky'.. 'wl'ty/'r y'td[...]
ogullug k1:zlık bu:tıkın.. u:latı[l]ar y'td[...]⁹
- 007 (07) [...]yl 'mty p'r'lym.. twqmys ''t'myz t'k[...]

⁴ Zieme 1985: sayfa 53'te *karşan* biçimindedir; Buddhacarita'nın Sanskrit diline ait nüshasında Mara'nın üç oğlundan bahsedilmektedir; fakat Buddhacarita'nın diğer hiçbir versiyonunda Mara'nın üç oğlundan bahsedilmemiştir. LV Mara'nın pek çok oğlu olduğunu bilmektedir, ama isimlerin hiçbiri uymamaktadır. LV'ye göre, üç kız Rati, Arati ve Trsna; Mhv'ye göre Tandri (bozulma?), Rati ve Arati; Pali kanununda Raga, Arati ve Tanha'dır. İsimlerin çeşitli Çince versiyonlardaki karşılıkları kesin olarak saptanamamış, ancak Sanskrit ve Pali versiyonlarının mutabık olduğu nokta kızlardan birinin adının Arati olması ve Rati'nin Aşvaghosha tarafından Kandarpa'nın karısı olarak bilinmesidir. Bu nedenle metinde ilk kızın adının Arati olarak okunması uygun görülmüştür. Yine Sanskrit diline ait Buddhacarita'nın 7 ve 14. dizelerinde kız ve oğlanların kısaca anılmaları haricinde asıl savaşta rol oynamamaları dikkat çekicidir. Öykünün en eski versiyonunda kızlardan hiç bahsedilmemekte, ancak Mara'nın orduları arasında Kamah, Arati, Kşutpipasa ve Trsna bulunmaktadır. Üç kızdan oluşan grup, bu dizenin yanlış anlaşılmasından ortaya çıkmış gibi görünmektedir. Sonraki efsanelerde bu grubun önemli bir rol oynadığı ve belki de bu gelişmenin şairin zamanında sadece bir başlangıç olduğu şeklinde yorumlanabilir (Johnston 1936: 188).

⁵ Zieme 1985: sayfa 53'e göre.

⁶ Zieme 1985: sayfa 53'e göre.

⁷ Zieme 1985: sayfa 53'e göre.

⁸ Zieme 1985: sayfa 53'e göre.

⁹ Zieme 1985: sayfa 53'e göre.

[turg]ıl amtı baralım.. tugmış atamız teg [...]¹⁰

008 (08) twdsw pyrzw' syzy'k'.. tw[...] yylvy t'ky'/

tudusu bé:rzün siziņe.. tu[rgınça] yélvi tegiy¹¹

Arka

009 (01) [...]

¹⁰ Zieme 1985: sayfa 53'e göre.

¹¹ Zieme 1985: sayfa 53'e göre.

002/02 Kṛṣṇā, Rātī ve Aratī adlı... kızlar...

003/03 İnsanlar (ve) Tanrılardan dilekte bulunan taze lotus gibi (olan) keşişler...

004/04 (senin) evinden saklanıp çıkıp yalnız ne yapıyorlar?

005/05 Eski Cakravartin hükümdarları, oturlardı kendi haremlerinde

006/06 Oğullu kızlı budaklarını (ve) başkasını (yaymaktaydılar)

007/07 Ayağa kalk! Şimdi gidelim. Öz babamız gibi...

008/08 Size (o) teslim etsin! Hemen sihir(e) ulaşın!

U 4464+U 4557

Ön

- 010 (01) pwd'ç'ryt t''dy'ryr 'yky ykyrmy
budaçarit tanadinrir é:ki y(é)girmi
- 011 (02) ''ltw' lwk syrwk t'k 'r p/dlwk.. '[...]' 'pry t/k y' pyl///
a:ltunlug sıruk teg er b[o:]dlug.. '[...]' aprı t[é]gin bél[lig]¹²
- 012 (03) ''mp'r yymys t'k 'yry'lyk.. ''mwly yy'çw t'k t'wzlwk
ampar yé:miş teg érinlig.. amuli yinçü teg tö:zlüg
- 013 (04) kwmwslwk k'lk'' t'k kwyzkwzlwk.. kwmwt kw' twqwrçwky t'k '[...]
kü:müşlüg kalkan teg kögüzlüg.. kumut hua togurçukı teg e[miglig...]¹³
- 014 (05) kwq'r tyl'mys t'k q'r'klyk.. kwys'r çy't'' t'k kww wyyd[...]
gokar tilemiş teg karaglıg.. gösar çıntan teg küü yıd[lig]¹⁴
- 015 (06) k'l'vy'k qws t'k 'ty'lyk.. k'rs'' r'd' r'dy ''tlğ qyzl'ry/
kalaviñ ku:ş teg é:tinlig.. karşan rada aradi a:t(l)g kı:zları[g]¹⁵
- 016 (07) k'lwrwp sm'w 'wyksy't'.. k'tw 'wyzy swyzl'ty 'y'ç' ty/
kelürüp ş(ı)mnu üksinte.. k(e)ntü ö:zi sö:zleti inçe té:[p]¹⁶
- 017 (08) 'mr''çyk 'wqs''çyk qyly'w.. 'kwrw b'ryr m''k [...]r
amrançığ okşançığ kılını.. akuru barır meñ [...]r

Arka

- 018 (01) [...]

¹² Zieme 1985: sayfa 54'e göre.

¹³ Zieme 1985: sayfa 54'e göre.

¹⁴ Zieme 1985: sayfa 54'e göre.

¹⁵ Zieme 1985: sayfa 54'e göre *aradi*.

¹⁶ Zieme 1985: sayfa 54'e göre.

010/01 Budaçarita Dvādaśakāra on iki...

011/02 Altın sırtık gibi erkek (prens) boylu poslu... prens geniş kalçalı

012/03 Mango meyvesi gibi dudaklı, amuli incisi gibi tabiatlı

013/04 Gümüş kalkan gibi göğüslü, Kumuda (lotus) çiçeğinin tomurcukları gibi göğüs
(uçlu)...

014/05 Cevher dilemiş gibi göz bebekli, Gosāra-Candana gibi unutulmaz kokulu...

015/06 Kalaviñka kuşu gibi sesli, (bu) Kṛṣṇā, Rātī ve Aratī adlı kızları

016/07 Māra huzuruna getirtip kendisi şöyle dedi:

017/08 “Sevimli (ve) tatlı dilli olun! Ağır ağır adımlarla yürüyorum...

U 4202**T II T 604****Ön**

019 (01) [...] mw'/'k ''çy'kl'r
[...] mo:n[t]ag açınlar

020 (02) [...]wst' qyly'kl'r
[...]wst' kılınlar

021 (03) [...]rw bwyty'kl'r
[...]rw bütinler

022 (04) [...]dwrw 'yrl''kl'r
[...]dwrw ı:rlaınlar

023 (05) [...]r ''ly'kl'r
[...]r alınlar

024 (06) [...]l'yw s'çy'kl'r
[...ançu]layu saçınlar¹⁷

025 (07) [...]w k'ly'kl'r
[...]w kelinler

¹⁷ Zieme 1985: sayfa 54'e göre.

019/01 ... bunun gibi açın!

020/02 ... yapın

021/03 ... raks edin!

022/04 ... şarkı söyleyin!

023/05 ... alın!

024/06 ... öylece saçın!

025/07 ... gelin!

026 (08) [...]dyl'r 'wyç'kw
 [...]dyl'r üçegü

027 (09) [...]ywk byzy'k'
 [...]ywk biziņe

Arka

028 (01) [...]

U 4382

Ön

029 (01) [...]

030 (02) [...]lyk tylk' ''yçy' [...]
 [erdini]lig tilge:n için[te...] ¹⁸

031 (03) /yk' 'wqwsllwk byr'kw.. 'dkw 'w[...]
 iğe uguşlug bi:regü.. edgü: 'w[...]

032 (04) [...]s''ky p'r'mytl'r 'yçy't' 'lp ç'[...]
 [a]sanki paramitler içinte alp ça[diklig iş] ¹⁹

033 (05) 'dy'çyk ''y'k [...] ''lqw'y
 adınçığ anıj [...] alkunı

034 (06) ''k''ywk q'm'k [...] 'rdy'ylyk
 eņeyük kamag [...] erdinilig

¹⁸ Zieme 1985: sayfa 55'e göre.

¹⁹ Zieme 1985: sayfa 55'e göre.

026/08 ... her üçü

027/09 ... bize

[...]

030/02 mücevherler çarkının içinde ...

031/03 boyundan (kabilesinden) beyler (ile) birlikte, iyi ...

032/04 Sayısız Pāramitāların içinde zor Jātaka amelleri (ve) iş(i)

033/05 mükemmel olmak onun ... hepsini ...

034/06 Özellikle hepsini ... mücevheri ...

- 035 (07) 'rkwrmys ''ltw' t/k yrwky' 'mk'kd[...]
ergürmiş a:ltun t[e]g y(a)ru:kın emgekd[e]
- 036 (08) [y]ky qyrk l'ks'' plkwsy'.. 'y[...]
[é:]ki²⁰ kırk lakşan b(e)lgüsin.. 'y[...]
- 037 (09) 'y'' pyr pwrq'' pwlm's'r.. 'y[...]
ma bi:r burkan bolmasar.. 'y[...]
- 038 (10) 'wyz'lyksyz pwrq'' p'qsyl'r.. '[...]
üzelihsiz burkan bakşılar.. '[...]
- 039 (11) 'wyç y'vl// /wl p'kl'm'/r.. 'wys[...]
üç yavl[ak y]o:l bekle:me[s]er..üs[...]

Arka

- 040 (01) [...]

U 4198

T II T 600

Ön

- 041 (01) [...]
- 042 (02) [...] kw'kwllwk [...]
[...] köñüllüg [...]

²⁰ Zieme 1985: sayfa 55'e göre.

035/07 (senin) erimiş altın gibi parlaklığının azabında ...

036/08 Otuz iki Lakşana işaretini ...

037/09 Bu bir Buda olmasaydı ...

038/10 Aşılmaz (üstün) Burkan öğrencileri ...

039/11 (kendini) üç kötü yola kapatmasa ...

[...]

042/02 ... gönüllü ...

- 043 (03) [...]ydymlyk p'sl'ry' k'sdwrw.. ty'[...]
[ti:dimlig²¹ ba:şların kesdürü.. ty'[...]
- 044 (04) [...]sy' ''qsyky' t'rtwrw.. tyryk
[ti:]şin²² agşığın tartduru.. tirig
- 045 (05) [...]zy p''l'rt' qysd[...] ..y'pswrw t[...]
[ya]sı ba:nlarta kisd[uru] ..yapşuru t[égin]²³
- 046 (06) [...]ly'ky' ç'mq'kt' q'yy'w ..y'klyk t[...]
[y]alıñın çamgakda kayınu ..ya:glıg t[...]²⁴
- 047 (07) [...]yky' ywd'sy' sytwrw .. pyryp
[...bél]igin yodasın situru ..bé:rip [...]²⁵
- 048 (08) [...] ç'dykl[...]
[...] çadik[lig...]²⁶

Arka

- 049 (01) [...]

²¹ Zieme 1985: sayfa 56'ya göre.

²² Zieme 1985: sayfa 56'ya göre.

²³ Zieme 1985: sayfa 56'ya göre.

²⁴ Zieme 1985: sayfa 56'ya göre.

²⁵ Zieme 1985: sayfa 56'ya göre.

²⁶ Zieme 1985: sayfa 56'ya göre.

043/03 ... erdemli başlarını kestirerek ...

044/04 ... dişlerini (ve) fil dişlerini çektirip canlı ...

045/05 Yassı kalaslara kıştırıp ... yapıştırıp prens ...

046/06 Çıplak bir şekilde kazanlarda kaynatarak yağlı ...

047/07 ... Bileğini, üst baldırını kaldırıp, verip ...

048/08 ... Jātaka amelli ...

U 4199

T II T 601

Ön

- 050 (01) [...]
- 051 (02) yyty twym'' [...]
yéti tümen [...]
- 052 (03) yyrty'çw 'wmwky p/lt[...]
yé:rtinçü umugı bôlt[unuz...]²⁷
- 053 (04) 'mr'k 'wqwly' kysysy' [...]
amrak ogulın kişi:sin [...]
- 054 (05) 'dyrtsyz pyr t'k twyz tw[...]
a:dırtsız bi:r teg tö:z tw[...]
- 055 (06) 'wt'ry ''tlk t[...k'' .. [...]
utari a:tl(ı)g t[oym é:r]ken .. [...]²⁸
- 056 (07) 'wmwkswz 'ytyk s[...]
umugsuz ı:tıg s[...]
- 057 (08) [...] 'ty' swyqwlwp [...]
[...] é:tin sögülüp [...]
- 058 (09) k[...]w 'vt' [...]
k[araŋ]u: evde [...]²⁹

²⁷ Zieme 1985: sayfa 57'ye göre.

²⁸ Zieme 1985: sayfa 57'ye göre.

²⁹ Zieme 1985: sayfa 57'ye göre.

051/02 yedi on bin ...

052/03 Dünyanın umudu oldunuz ...

053/04 Sevgili oğulları (ve) hatunları ...

054/05 Ayırt etmeden tümüyle aynı ...

055/06 Uttara adlı keşiş iken ...

056/07 Umutsuz köpeğin ...

057/08 Etini kızartılıp ...

058/09 Karanlık (bir) evde ...

059 (10) k'ry [...] y '[...]

kari: [...] y '[...]

060 (11) q'tw' [...]

ka:tun [...]

061 (12) [...]

Arka

062 (01) [...]

U 4484

Ön

063 (01) [...] z q' [...]

[...] z q' [...]

064 (02) [...] y'qyz yyr .. [...]

[...] yagız yé:r .. [...]

065 (03) ''k's kwykt'ky t'kryl'r [...]

akaş kö:kteki t(e)ñriler [...]

066 (04) ''ltmysly qyrkly k'lp 'y[...]

altmışlı kırklı kalp i[çinte...]³⁰

067 (05) ''s''ky b'sl'q [...]

asanki başla:g [...]

³⁰ Zieme 1985: sayfa 58'e göre.

059/10 Yaşlı ...

060/11 Hatun ...

[...]

064/02 ... kara yer ...

065/03 Âkâşa Göğü'ndeki Tanrılar ...

066/04 Altmışlı (ve) kırklı sonsuzluk içinde ...

067/05 Sayısız başlangıcı ...

068 (06) [...]

Arka

069 (01) [...]

U 4353

Ön

070 (01) [...] ymlyy' [...]

[...] imle:yin [...]

071 (02) [...] p'kk' 'y'ç' typ [...]

[...] be:gke inçe té:p [...]

072 (03) [...] kw'k//lk' p'sdyqyp [...]

[...övke] köñ[ü]lke basdıqıp [...]³¹

073 (04) [...] y 'wy'/y twqwmq' [...]

[...öñ]i öñi tugumka [...]³²

074 (05) [...]wk 'k'kyk [...]

[...]wk emgekig³³ [...]

075 (06) [...]

³¹ Zieme 1985: sayfa 58'e göre.

³² Zieme 1985: sayfa 58'e göre.

³³ Zieme 1985: sayfa 58'de *emgekij*.

[...]

070/01 ... göstereyim ...

071/02 ... Beg'e şöyle dedi ...

072/03 ... öfke gönlüyle bastırmış ...

073/04 ... başka başka doğumlarda ...

074/05 ... acıyı (ve) ıstırabı ...

[...]

Arka

076 (01) [...]

U 4210**T II T 614****Ön**

077 (01) [...]

078 (02) [...]rty'çw [...]

[...yé:]rtinçü[...]³⁴

079 (03) [...]wtswz sy'y t'k [...]

[...]*utsuz* sini teg [...]

080 (04) 'wytwrwp q'r'kl'ry'kny ty[...]

oyturup karaglarını té:[r...]³⁵

081 (05) qwrwk swykwk[...] 'wyrd'[...]

kurug süksük[in] örten[ip]³⁶

082 (06) [...]wrpyçy'k [...]sw'k'y [...]

[...k]orbıçıı [tö]şüıni [...]³⁷³⁴ Zieme 1985: sayfa 58'e göre.³⁵ Zieme 1985: sayfa 58'e göre.³⁶ Zieme 1985: sayfa 58'e göre.³⁷ Zieme 1985: sayfa 58'e göre.

078/02 ... dünya ...

079/03 ... utanmaz senin gibi ...

080/04 Göz bebeklerini oydurup der ...

081/05 Kuru ılgın (ile) yanıp ...

082/06 ... koltukaltını düşünü ...

083 (07) [...]y l'r '[...]
[...t(e)nr]iler '[...]³⁸

084 (08) [...]

Arka

085 (01) [...]

U 4501

Ön

086 (01) [...]

087 (02) 'ry [...]p t' [...]
arı[tı]p t' [...]³⁹

088 (03) yyr'kty' kwyrwp 'ryk [...]
yıraktın körüp arıgt[a]⁴⁰

089 (04) yydy' ''l[...]'wl'r'y'k [...]
yıdın al[ıp] olarnı [...]⁴¹

090 (05) 'rq'qy' p[...]pm'qy [...]
orga:kın b[ulmakın ta]pmakı[n...]⁴²

³⁸ Zieme 1985: sayfa 58'e göre.

³⁹ Zieme 1985: sayfa 59'a göre.

⁴⁰ Zieme 1985: sayfa 59'a göre.

⁴¹ Zieme 1985: sayfa 59'a göre.

⁴² Zieme 1985: sayfa 59'a göre.

083/07 ... Tanrılar ...

[...]

087/02 arıtıp ...

088/03 uzaktan görüp ormanda ...

089/04 Onların mis kokusunu alıp ...

090/05 Orağını bulmayı ...

[...]

091 (06) [...]w[...]

[...]w[...]

092 (07) [...]

Arka

093 (01) [...]

U 4193

T II T 547

Ön

094 (01) [...]

095 (02) [...] 'rzyl'r

[...] erziler

096 (03) [...]w q'm'k 'dkwsy' ..

[...]w kamag edgü:sin ..

097 (04) [...]ly' kw'lym ..

[...]ly' ko:nalım ..

098 (05) [...]r'lym typ ..

[...b]aralım⁴³ té:p ..

099 (06) [...] p'rtyl'r ..

[...]bardılar..

⁴³ Zieme 1985: sayfa 59'a göre.

095/02 Erziler ...

096/03 ... bütün iyiliklerini

097/04 ... yerleşelim

098/05 ... varalım deyip ...

099/06 ... vardılar ...

100 (07) [...]p tysdyl'r ..
 [...té:]p⁴⁴ té:şdiler..

101 (08) [...] k'tw'wk
 [...] ka:tunug

102 (09) [...]

Arka

103 (01) [...]

U 4035

Ön

104 (01) [...]

105 (02) [...]k' k'ls'r syz
 [...]ke kelser siz

106 (03) [...]p t'nkry ğ'y t'k
 [...]p t(e)ηri kanı teg

107 (04) [...]

Arka

108 (01) [...]

⁴⁴ Zieme 1985: sayfa 59'a göre.

100/07 ... deyip sözleştiler ...

101/08 ... hatunu

[...]

105/02 ... gelseniz!

106/03 ... Tanrı hükümdarı gibi ...

[...]

U 4417**Ön**

109 (01) [...]

110 (02) [...]kw'k

[...]kw'k

111 (03) [...]s'

[...]s'

112 (04) [...]y't'

[...]y't'

113 (05) [...] 'wlwkdy

[...] ulugdı

114 (06) [...]p

[...]p

115 (07) [...]

Arka

116 (01) [...]

U 4522**Ön**

117 (01) [...]

118 (02) [...] typ ..

[...]té:p..

[...]

113/05 çok uluydu

[...]

118/02 ... deyip ...

[...]

119 (03) [...]dy ..
 [...]dy ..

120 (04) [...]

Arka

121 (01) [...]

U 4204

T II T 608

Ön

122 (01) [...]t'.. [...]
 [...]t'.. [...]

123 (02) [...]lyk.. [...]
 [...]lyk.. [...]

124 (03) [...]lw'kw [...]
 [...kō]lünü⁴⁵ [...]

125 (04) ç'ly'lyk [...] zzy'k' [...]
 çalınlgı [...] ö:ziņe [...]

126 (05) 'yç' y'sy [...] k[...]wrwp [...]
 iç yası [...] k[ig]ürüp⁴⁶[...]

⁴⁵ Zieme 1985: sayfa 60'a göre.

⁴⁶ Zieme 1985: sayfa 61'e göre.

[...]

124/03 ... taşıt...

125/04 yaldızlı ... özüne ...

126/05 iç yassı ... giderip ...

[...]

127 (06) 'ydył'p y'y'k'çy p'ksy [...]

idilep yañaçı bakşı [...]

128 (07) [...] ''w t'ky'w [...]

[...] ''w teginü [...]

129 (08) [...]

Arka

130 (01) [...]

U 4242

T II T 653

Ön

131 (01) [...]s'[...]

[...]s'[...]

132 (02) [...] 'mr''m'k kw'k[...] y'y'k'y'k [...]

[...] amranmak köñ[üli]⁴⁷ yağanıñ [...]

133 (03) [...] ''sylyp k'lm[...] swykwtk[...]

[...] asılıp kalm[ış] sögüt[k[e]⁴⁸

134 (04) [...] ''y'k ''r' t'kdyl'r .. '[...]

[...] anıñ ara: tegdiler .. '[...]

⁴⁷ Zieme 1985: sayfa 61'e göre.

⁴⁸ Zieme 1985: sayfa 61'e göre.

127/06 Sahip olup fil bakımı ustası ...

128/07 ... ulaşarak ...

[...]

132/02 ... sevimli gönülü filin ...

133/03 ... asılıp kalmış söğüde ...

134/04 ... Onların arasında ulaştılar ...

[...]

135 (05) [...]’p pwydyky’ ’ylyp[...]

[...]’p bu:tkm ilip [...]

136 (06) [...]’kyp ’ylyk [...]

[...t]egip⁴⁹ élig [...]

137 (07) [...]

Arka

138 (01) [...]

U 4336

Ön

139 (01) [...]

140 (02) [...]s[...]

[...]s[...]

141 (03) [...]k ’’dyrtlk twysy’k’ [...]

[...adru]k⁵⁰ adırtl(ı)g tüşıne [...]

142 (04) [...]r ’wt t’k t’myryk.. y k [...]

[...yala]r⁵¹ ot tég temirig.. y k [...]⁵²

⁴⁹ Zieme 1985: sayfa 61’e göre.

⁵⁰ Zieme 1985: sayfa 61’e göre.

⁵¹ Zieme 1985: sayfa 61’e göre.

⁵² Zieme 1985: sayfa 61’de *yigil tip kelürdi* şeklinde.

135/05 ... dalını tutup ...

136/06 ... ulaşıp hükümdar ...

[...]

141/03 ... bundan başka farklı sonuca ...

142/04 ... ateş gibi demiri yalar ...

- 143 (05) [...]wky' pyly'yp 'w[...] .. y'sy 'k[...]
[yaz]ukm bilinip o[l yağanı] .. ya:şı 'k [...] ⁵³
- 144 (06) [...]wkwz [...] 'wyr't'yw [...]
[...b]oguz[m...] örteyü [...] ⁵⁴
- 145 (07) [...]

Arka

- 146 (01) [...]

U 4339+U 4516

Ön

- 147 (01) [...]
- 148 (02) [...]bwd'ç'ryt [...]
[...budaçarit [...]
- 149 (03) [...]mysç' vys'yq' bwd[...]
[kör]mişçe vişayka bod[ulur...] ⁵⁵
- 150 (04) [...]kw'kw'lw'k y'v'ldwrkwçy [...]
[...könülüg yavalturguçı [...] ⁵⁶

⁵³ Zieme 1985: sayfa 61'e göre.

⁵⁴ Zieme 1985: sayfa 61'de *köyürü ödiip topulup karın* şeklinde.

⁵⁵ Zieme 1985: sayfa 62'ye göre.

⁵⁶ Zieme 1985: sayfa 62'de *könisiñçe sözleyin tip* şeklinde.

143/05 ... (o) fil günahını anlayıp (onun göz) yaşı (akıp) ...

144/06 ... boğazını ... yanıp ...

[...]

148/02 ... Buddhacarita ...

149/03 ... görüldüğü kadarıyla Vişayalarca (zincir) bağlanır ...

150/04 ... gönlün yatırılmasına (gelince doğruyu söylemek isterim deyip)⁵⁷

⁵⁷ Zieme 1985: sayfa 62'ye göre.

- 151 (05) [...] 'wylwm[...] kwrky'çty' 'ws[...]
 [...] ölüm[lüg]⁵⁸ korkınçtın osa[r...]⁵⁹
- 152 (06) [...] 'wyky' kw'kwly' yyky'w.. 'wy[...] y[...]
 [...] ö:gin köñülin yıgınu.. 'wy[...] y[...]
- 153 (07) [...] p'sl'ksyzdy' b'rw bw ty'kl'r.. b'kyr'kw [...]
 [...] başla:gsızdın berü bo: tınl(ı)glar.. bağıragu [nizvanika...]⁶⁰
- 154 (08) [...]ksyz 'wç'r bws kws t'k [...] p'ryp 'wy'ky [...]
 [ba]gsız uçar boş ku:ş teg [...] barıp öñi [...]
- 155 (09) [...] twkm'k 'wl//k b'sl'klyk [...] byr [...]
 [...] tugmak ölmek başla:gılg [tokuzka] bi:r [egsük...]⁶¹
- 156 (10) [...] ⁶²

Arka

- 157 (01) [...]

CH/U 7528

Ön

- 158 (01) [...]
- 159 (02) [...] 'wl [...]
 [...]ol[...]

⁵⁸ Zieme 1985: sayfa 62'ye göre.

⁵⁹ Zieme 1985: sayfa 62'de *ögrünçlügiükliyi* şeklinde.

⁶⁰ Zieme 1985: sayfa 62'ye göre.

⁶¹ Zieme 1985: sayfa 62'ye göre.

⁶² Zieme 1985: sayfa 62'de *tüşin bo köñülniñ* şeklinde.

151/05 ... ölüm korkusundan kurtulmuş ...

152/06 ... aklını (ve) gönlünü toplayıp ...

153/07 ... başlangıçsızlıktan beri bu canlılar bağlayıcı (zafiyetler zincirlenmiş)⁶³...

154/08 Bağısız uçan özgür kuş gibi ... varıp başka ...

155/09 Doğmak (ve) ölmek ile başlayarak dokuza bir eksik

[...]

159/02 ...o ...

[...]

⁶³ Zieme 1985: sayfa 62'ye göre.

- 160 (03) [...] 's'w 'wyzy' [...] y'p'y ywmky [...]
 [...] ašnu: ö:zin [...] yapanı yumkı [...]
- 161 (04) [...] 'ltwrmysym'y pylty'k// .. y'r'kw [...]
 [...]yav]alturmuşımnı biltiñiz .. yaragu [...] ⁶⁴
- 162 (05) [...] 'sydyp 'ylyk p'k .. 'y[...]
 [...] 'éšidip élig be:g .. 'y [...]
- 163 (06) [...]dy twyrw [...]
 [...]dy törü [...]
- 164 (01) [...]

Arka

⁶⁴ Zieme 1985: sayfa 62'ye göre.

160/03 ...önceki benliği ... tüm parlak ...

161/04 ... (onu) yatıştırdığımı biliyordunuz, (ona) yaraşan ...

162/05 ... işitip hükümdar ...

163/06 ...töre ...

[...]

2. 2. SANSKRIT DİLİNE AİT BUDDHACARITA

CANTO XIII

तस्मिन्विमोक्षाय कृतप्रतिज्ञे राजर्षिवंशप्रभवे महर्षौ ।
 तत्रोपविष्टे प्रजहर्ष लोकस्तचास सद्धर्मरिपुस्तु मारः ॥ १ ॥ १
 यं कामदेवं प्रवदन्ति लोके चिचायुधं पुष्यशरं तथैव ।
 कामप्रचाराधिपतिं तमेव मोक्षदिवं मारमुदाहरन्ति ॥ २ ॥ २

तस्यात्मजा विश्वमहर्षदर्पा-

स्तिस्रोऽरतिप्रीतितृषश्च कन्याः ।

पप्रच्छुरेनं मनसो विकारं

स तांश्च ताश्चैव वचोऽभ्युवाच ॥ ३ ॥ ३

असौ मुनिर्निश्चयवर्म विश्वत्सत्त्वायुधं बुद्धिशरं विलक्ष्य ।
 जिगीषुरास्ते विषयान्मदीयान्तस्मादयं मे मनसो विषादः ॥ ४ ॥ ४

1. a. *taśmāya kṛta°* (three syllables short), A; *der ni rnam-par-thar-phyir dam-bcaḥ mdzad-pa-na*, T; 'established every firm vow that he would accomplish the path of liberation', C. b. *rājaraśivaśa°*, A. c. *tratropsa°*, A. d. *der ni . . . gyur-te* (divides *tatra=āsa*), T.

2. a. *ya kāma°*, A. d. *mokṣadvīyam*, A; *thar-paḥi dgra-bo*, T; 'hating those who strive for liberation', C.

3. b. e.c.; A, T and apparently C omit the *avagraha*. c. *papracchur ena*, A. d. *vaco bhyuthāsa* (meant for *bhyuvāca*?), A; *tshig mñon-par-smras*, T.

4. a. *naiścaiyadharmma bibhrata*, A; *ñes-paḥi go-cha-rnams gzun-zhin* T. b. *bedogs-byas-nas* ('making ready', ? *viśajya*), T; 'grasping', C. c. *jigīṣuc āste*, A. d. *gañ-phyir . . . mam-par-hgyur* (*yasmād . . . vikāraḥ*), T.

KANTO XIII

MARA'NIN YENİLGİSİ

1. Yüce bilge, asil kâhinler soyunun evladı, özgürlük yeminini ettikten sonra orada otururken Dünya bayram etti, ancak iyi Kanun'un düşmanı olan Mara titredi.
2. Dünyada Aşk Tanrısı adı verilmiş olan, parlak silahlı ve çiçekten oklu olanı, tutkulu eylemlerin kralı ve kurtuluşun düşmanı ile aynı kişi olandır Mara dedikleri.
3. Üç oğlu Kapris, Neşe ve Lakaytlık ile üç kızı Tatminsizlik, Haz ve Susuzluk neden keyifsiz olduğunu sordu ve o da şöyle dedi:—
4. “Yemininden bir zırh giymiş ve kararlılık yayına bilgelik okunu takmış olan bilge orada oturmuş, diyarımı fethetmek istiyor; umutsuzluğum bundandır.

यदि ह्यसौ मामभिभूय याति लोकाय चाख्यात्यपवर्गमार्गम् ।
 शून्यस्ततोऽयं विषयो ममाद्य दृत्ताच्च्युतस्येव विदेहभर्तुः ॥ ५ ॥ 5
 तद्यावदेवैष न लब्धचक्षुर्मन्त्रोचरे तिष्ठति यावदेव ।
 यास्यामि तावद्गतमस्य भेत्तुं सेतुं नदीवेग इवातिदृढः ॥ ६ ॥ 6
 ततो धनुः पुष्यमयं गृहीत्वा शरान् जगन्मोहकरांश्च पञ्च ।
 सोऽश्वत्थमूलं ससुतोऽभ्यगच्छदस्वास्थ्यकारी मनसः प्रजानाम् ॥ ७ ॥ 7
 अथ प्रशान्तं मुनिमासनस्थं पारं तित्तीर्षुं भवसागरस्य ।
 विषज्य सव्यं करमायुधाग्रे क्रीडन् शरेणेदमुवाच मारः ॥ ८ ॥ 8
 उत्तिष्ठ भोः क्षत्रिय मृत्युभीत चर स्वधर्मं त्यज मोक्षधर्मम् ।
 बाणैश्च यज्ञैश्च विनीय लोकं लोकात्पदं प्राप्नुहि वासवस्य ॥ ९ ॥ 9

पन्था हि निर्यातुमयं यशस्यो

यो वाहितः पूर्वतमैर्नरेन्द्रैः ।

जातस्य राजर्षिकुले विशाले

भैक्ष्याकमश्चाद्यमिदं प्रपत्तुम् ॥ १० ॥ 10

5. a. yadi hr(?)hya?)sau, A. c. sūnyas vato 'yam, A.

7. b. kun-tu rmoñs-par byed-paḥi mdaḥ lña-rnams bzun-nas (=sarāmo-hakarān śarān pañca gṛhītvā), T.

8. a. munim ātmasaṅtham, A ; thub-pa . . . gdan-la bzhugs-pa-la, T. b. srid-pa ḥkhor-baḥi (=bhavasānsāraaya), T. c. savya, A. brduñs-nas (vihatya ?), T.

9. a. utiṣṭha, A. c. bāpeś ca (gap for three missing characters) viniya lokān, A ; mdaḥ dañ mehod-sbyin-rnams-kyis ḥjig-rten pham-byas-nas (=text, but vijitya for viniya ?), T. d. lokān parān prāpnuhi, A ; ḥjig-rten-dag-nas . . . go-ḥphañ thob-par mdzod, T ; 'practise fighting, alms, happiness and power(?) ; moderating-subduing (viniya) everything in the world, thereafter obtain the joys of a heavenly birth', C.

10. a. yasasyo, A. d. bhaikṣyākam, A.

5. Zira beni yenersen ve dünyaya nihai kurtuluş yolunu açıklarsan diyarım bugün boş kalır, tıpkı ahlakını kaybeden Videha kralınıninki gibi.
6. Ruhani görüşünü henüz elde edememiş ve halen benim bölgemde olsa da, onun yeminini bozacağım, bendini yıkan kabarmış bir nehir gibi.”
7. Sonra, ölümlü zihinlerin huzursuzluğunun sebebi, çiçekten yayını ve dünyalar aldatan beş okunu alarak çocuklarıyla beraber *asvattha* ağacına yaklaştı.
8. Mara daha sonra sol elini yayın ucuna koydu ve okuna dokunarak huzurla oturmuş, varoluş okyanusunun karşı kıyısına geçmeyi bekleyen bilgeye hitap etti:—
9. “ Kalk, kalk Efendi Kşatriya, ölümden kork. Kendi *dharmanı* izle, kurtuluş *dharmanını* terk et. Dünyayı hem oklarla hem kurbanlarla zapt et ve Dünya’dan Vasava dünyasını kazan.
10. Zira bu yoldan, eskilerin krallarının yürüdüğü yoldan ayrılmak gerekir. Asil kâhinler ailesine doğmuş birinin bu dilenciliği küçültücüdür.

अथाद्य नोत्तिष्ठसि निश्चितात्मन्

भव स्थिरो मा विमुचः प्रतिज्ञाम् ।

मयोद्यतो ह्येष शरः स एव

यः शूर्यके मीनरिपौ विमुक्तः ॥ ११ ॥

स्पृष्टः स चानेन कथंचिदैडः सोमस्य नसाप्यभवद्विचित्तः ।

स चाभवच्छन्तनुरस्वतन्त्रः क्षीणे युगे किं बत दुर्बलोऽन्यः ॥ १२ ॥

तत्क्षिप्रमुत्तिष्ठ लभस्व संज्ञां बाणो ह्ययं तिष्ठति लेलिहानः ।

प्रियाविधेयेषु रतिप्रियेषु यं चक्रवाकेष्विव नोत्सृजामि ॥ १३ ॥

इत्येवमुक्तोऽपि यदा निरास्थो नैवासनं शाक्यमुनिर्बिभेद ।

शरं ततोऽस्मै विससर्ज मारः कन्याश्च कृत्वा पुरतः सुतांश्च ॥ १४ ॥

तस्मिंस्तु बाणोऽपि स विप्रमुक्ते चकार नास्यां न धृतेश्चाल ।

दृष्ट्वा तथैनं विषसाद मारश्चिन्तापरीतश्च शनैर्जगाद ॥ १५ ॥

शैलेन्द्रपुत्रीं प्रति येन विद्धो देवोऽपि शम्भुश्चलितो बभूव ।

न चिन्तयत्येष तमेव बाणं किं स्यादचित्तो न शरः स एषः ॥ १६ ॥

तस्मादयं नार्हति पुष्यबाणं न हर्षणं नापि रतेर्नियोगम् ।

अर्हत्ययं भूतगणैरसौम्यैः संचासनातर्जनताडनानि ॥ १७ ॥

11. a. notīṣṭhasi, A. d. sūrpp(īyy?)ake, A; sūrbaka-la, T.

12. a. pṛṣṭaḥ, A; reg-pa, T; 'just touched as by a breath of wind',

C. c. chāntanur, A.

13. a. utīṣṭha, A. d. cakravākeṣv api, A; śaṅ-pa-rnams-la bzhin-du, T.

15. c. viśaśūda, A.

16. b. deyaśvī śambhuś, A; bde-ḥbyun lha yañ, T. d. śaraḥ sa eva, Gawronski.

17. a. ayañ nārhasi, A; ḥdi ḥos-pa ma-yin-zhiñ, T. b. rato niyogañ, A; ...abyor-ba (two syllables short, niyogam), T; 'it is not by means of ... these three Devi daughters of mine', C. c. asyai(? for sau)myaiḥ, A; zhi-ba ma-yin, T.

11. Veya, ey sen kararlı olan kişi, bugün ayağa kalkmazsan sadık ol, yemininden dönme. Zira hazırda tuttuğum bu ok Surpaka'ya, balıkların düşmanına attığının aynısı.

12. Ve dokunuşuyla bile Ida'nın oğlu, ayın torunu olmasına karşın çılgınlığa kapıldı ve Santanu iradesini kaybetti. Çağının çöküşüyle zayıflamış biri daha fazla ne yapabilirdi?

13. O yüzden kalk ve hemen kendini topla; zira bu yıkım getirici ok hazır bekliyor. Okumu bedensel hazlara kapılan ve kadınlarına itaat edenlere atmam, suna kuşlarına atmayacağım gibi.”

14. Bu sözlere karşın Sakyas bilgisi kaygılanmadı ve duruşunu değiştirmede; böylece Mara oğullarını ve kızlarını çağırarak okunu attı.

15. Ama atılan oka bile aldırılmayarak kararlılığını bozmadı. Bunu gören Mara, ümitsizliğe kapılıp endişe içinde söylendi:—

16. “Sambhu, tanrı olmasına karşın bu okla vurulduğunda dağ kralının kızına aşkıyla sarsıldı. Aynı ok bu adama hiçbir etki etmiyor. Kalbi mi yok, yoksa aynı ok değil mi?

17. Demek ki benim çiçek okuma, ikazıma veya cinsel hazlara layık değil; tehditleri, hakaretleri ve huşu uyandırıcı ruhlarımdan oluşan birliklerin vuracağı darbeleri hak ediyor.”

सस्मार मारश्च ततः स्वसैन्यं

विघ्नं शमे शाक्यमुनेश्चिकीर्षन् ।

नानाश्रयाश्चानुचराः परीयुः

शलद्रुमप्रासगदासिहस्ताः ॥ १८ ॥

वराहमीनाश्चखरोद्भवक्ता व्याघ्रर्क्षसिंहद्विरदाननाश्च ।

एकेक्षणानैकमुखास्त्रिशैर्षालम्बोदराश्चैव पृषोदराश्च ॥ १९ ॥

अजानुसक्था घटजानवश्च दंष्ट्रायुधाश्चैव नखायुधाश्च ।

करङ्कवक्ता बहुमूर्तयश्च भगार्धवक्ताश्च महामुखाश्च ॥ २० ॥

भस्मारुणा लोहितविन्दुचिचाः खड्गाङ्गहस्ता हरिधूम्रकेशाः ।

लम्बस्रजो वारणलम्बकर्णाश्चर्माम्बराश्चैव निरम्बराश्च ॥ २१ ॥

श्वेतार्धवक्ता हरितार्धकायास्ताम्बाश्च धूम्रा हरयोऽसिताश्च ।

व्यालोत्तरासङ्गभुजास्तथैव प्रघुष्टघण्टाकुलमेखलाश्च ॥ २२ ॥

18. b. e.c.; vighnañ same śākyaṃcīkīrṣan, A; śākya thub-pa-ḥ bgegs ni mñam-por byed ḥdod-po (vighnañ same; or samañ, śākyaṃcīkīrṣan), T. c. sna-tshogs bsam-pa (nānāśrayās ?), T. d. e.c.; (pariyuḥ) valadruma°, A; śiñ-rtse ljon-śiñ-rtse gsum-mdun (two syllables in excess, =?), T; 'grasping lances, holding knives and swords, grasping trees', C; śara°, Co.

19. a. T omits aśva (reading varāhaminās ca ?). d. dañ gsum-pa che-ba-rnams (mahodarās ca ?), T; 'some with great bellies and long bodies', C; kṛśodarās ca, Windisch.

20. a. e.c. Lüders and Kern; aḥmūṣakthā, A; brla-rnams puṣ-moḥi bar-du (aḥmūṣakthā), T. b. drastrā°, A. c. kabandhabastā, A; koñ-rus gdoñ-can, T; 'some with faces that had neither heads nor eyes' (or 'without heads, eyes (var. breasts), or faces'), C.

21. a. tāmrārunā, A; thal-skyā-rnams, T; 'some became ash-earth colour', C. c. ḥphoñs ḥphyañ-rnams (=lambasphico, Weller amends to ḥphreñ ḥphyañ-rnams=text), T; 'some with mountainous lumps on their backs', C. glañ-poḥi ma-baḥi rna-ba-rnams (vāraṇakārṇakārṇās), T.

22. b. dhūmra, A. ljañ-khu-dkar-po-rnams (harayaḥ sitās ca), T. c. sbrul-gyi śam-thabs-rnams (vyālāntarāsaṅga° ?), T.

18. Ardından, Mara Bakya bilgesinin dinginliğini engelleme arzusuyla ordusunu düşünür düşünmez, takipçileri çeşitli biçimlerde ve ellerindeki mızrakları, ağaçları, ciritleri, sopaları ve kılıçlarıyla etrafında toplandı;

19. Domuz, balık, at, eşek ve deve suratına veya kaplan, ayı, aslan ve fil çehresine sahip, tek gözlü, çok ağızlı, üç başlı, sarkık karınlı ve benekli karınlı;

20. Dizi veya kalçası olmayan, dizi çanak genişliğinde, diş veya pençelerini kullanan, kurukafalı, çok gövdeli veya yüzlerinin yarısı olmayan veya iri çehreli yaratıklar;

21. Kül rengi, kırmızı noktalarla bezeli, münzevilerin değneklerini taşıyan, saçları maymun gibi duman renginde, boynuna çelenkler asılı, fillerinki gibi sarkık kulaklı, derilere bürünmüş veya çırılçıplak;

22. Suratlarının yarısı beyaz veya vücutlarının yarısı yeşil; kimi bakır renkli, duman rengi, kahverengi veya siyah; kimi giysi olarak yılanlarla, veya kemerlerinde şingirdayan çan dizileriyle sarılmış;

तालप्रमाणाश्च गृहीतश्रुता दंष्ट्राकरालाश्च शिशुप्रमाणाः ।
 उरभ्रवक्त्राश्च विहंगमाश्च मार्जारवक्त्राश्च मनुष्यकायाः ॥ २३ ॥
 प्रकीर्णकेशाः शिखिनोऽर्धमुण्डा रक्ताम्बरा व्याकुलवेष्टनाश्च ।
 प्रहृष्टवक्त्रा मृकुटीमुखाश्च तेजोहराश्चैव मनोहराश्च ॥ २४ ॥
 केचिद्भ्रजन्तो भृशमाववल्गुरन्योऽन्यमापुष्पविरे तथान्ये ।
 चिक्रीडुराकाशगताश्च केचित्केचिच्च चैरुस्तरुमस्तकेषु ॥ २५ ॥
 ननर्त कश्चिद्भ्रमयंस्त्रिशूलं कश्चिद्विपुस्फूर्जं गदां विकर्षन् ।
 हर्षेण कश्चिद्दृषवन्नर्दं कश्चित्प्रज्ज्वाल तनूरुहेभ्यः ॥ २६ ॥
 एवंविधा भूतगणाः समन्तात्तद्वोधिमूलं परिवार्य तस्थुः ।
 जिष्टस्रवश्चैव जिघांसवश्च भर्तुर्नियोगं परिपालयन्तः ॥ २७ ॥
 तं प्रेक्ष्य मारस्य च पूर्वरात्रे शाक्यर्षभस्यैव च युद्धकालम् ।
 न द्यौश्चकाशे पृथिवी चकम्पे प्रज्ज्वलुश्चैव दिशः सशब्दाः ॥ २८ ॥
 विघ्नग्ववौ वायुरुदीर्णवेगस्तारा न रेजुर्न बभौ शशाङ्कः ।
 तमश्च भूयो विततान रात्रिः सर्वे च संचुम्बुभिरे समुद्राः ॥ २९ ॥

23. Not in C. b. *draṅstrā*, A. c. *vihāṅgamās ca*, A ; *bya-yi mig-can-rnams*, T.

24. a. *ral-pa dan byi-bo-rnams* (*śikhino 'tha muṇḍā* ?), T. b. *rajvam-barā*, A ; *gos dmar-rnams*, T. d. 'Some snatching men's lives' (*vayoharās ca* ?), C.

25. b. e.c. Cowell ; *āpuplutire*, A ; C and T ambiguous.

26. a. *bhramayan trīśūlān*, A. b. e.c. *Lüders* ; *kaścid va* (or *dha*) *pusphūrja*, A ; T ambiguous.

27. b. e.c. Cowell ; *tam bodhimulam*, A ; *byañ-ohub sems-dpañ de-la* (*tam bodhisattvañ*), T ; 'surrounded the bodhi tree', C. c. 'Others again wished to eat him up' (*jighatsavaś ca* ?), C. d. *bharttu nniyogam*, A. *rab-tu-skyoñ-bar byed-pa-ste* (*pratipālayantañ* ?), T.

28. a. *prekṣyā*, A. c. *na dyo cakāśe*, A ; *na-mkhañ gsal-ba ma-yin*, T.

29. a. *viśvag*, A. b. *reju nna*, A. c. e.c. *Cappeller* ; *vitātāra rātri* (or *tre*, top of letter cut off), A ; *mtshan-mor . . . rgyas gyur-la* (*vitātāna rātrau* ?), T.

23. Hurma ve asmalar kadar uzun, fildiřli çocuk vucudunda, veya koyun yuzlu ve kuş gozlu, veya kedi suratlı ve insan vucutlu;

24. Dağınık saçlar veya sorguç veya yarı kazınmış kafalarıyla, kırmızı giysiler içinde, düzensiz başlıklarıyla, kıllı suratları ve somurtuk çehreleri ile yaşam özü emiciler ve zihin emiciler.

25. Bazıları koşarken çılgınca sıçrayıp duruyor, bazıları birbirinin üstüne atlıyordu; bazıları havaya zıplarken diğerleri ağaç tepelerinde koşuyordu.

26. Biri üç dişli çatalını sallayarak dans ediyor, diğer sopasını sürükleyerek homurdanıyor, biri heyecanla boğa gibi kükrüyor, bir diğer ise her telinden alev çıkarıyordu.

27. Bunlar *bodhi* ağacının kökünü dört bir taraftan sarmış iblis sürüleriydi, yakalayıp öldürmek için sabırsızlanıyor ve efendilerinin emrini bekliyorlardı.

28. Gecenin başlangıcında, Mara ve Sakyalar'ın boğası arasındaki çatışmanın saatini gözleyen göklerin parlaklığı silindi, yer sarsıldı ve bölge alevlenip çatırdadı.

29. Rüzgâr dört yandan delice esiyordu, yıldızlar parlamıyor, ay görünmüyordu, gecenin karanlığı artıyordu ve okyanuslar kaynıyordu,

महौभृतो धर्मपराश्च नागा महामुनेर्विघ्नममृद्यमाणाः ।
 मारं प्रति क्रोधविवृत्तनेचा निःशस्त्रसुखैव जजृम्भिरे च ॥ ३० ॥
 शुद्धाधिवासा विबुधर्षयस्तु सद्धर्मसिद्ध्यर्थमभिप्रवृत्ताः ।
 मारेऽनुकम्पां मनसा प्रचक्रुर्विरागभावात्तु न रोषमौयुः ॥ ३१ ॥
 तदोधिमूलं समवेक्ष्य कौर्णं हिंसात्मना मारबलेन तेन ।
 धर्मात्मभिर्लोकविमोक्षकामैर्बभूव हाहाकृतमन्तरौक्षे ॥ ३२ ॥
 उपस्रवं धर्मविधेस्तु तस्य दृष्ट्वा स्थितं मारबलं महर्षिः ।
 न चुक्षुभे नापि ययौ विकारं मध्ये गवां सिंह इवोपविष्टः ॥ ३३ ॥
 मारस्ततो भूतचमूसुदीर्णामाज्ञापयामास भयाय तस्य ।
 स्वैः स्वैः प्रभावैरथ सास्य सेना तद्वैर्यभेदाय मतिं चकार ॥ ३४ ॥

केचिच्चलनैकविलम्बिजिह्वा-

स्तीक्ष्णाग्रदंष्ट्रा हरिमण्डलाक्षाः ।

विदारितास्याः स्थिरशङ्कुकर्णाः

संचासयन्तः किल नाम तस्युः ॥ ३५ ॥

तेभ्यः स्थितेभ्यः स तथाविधेभ्यः रूपेण भावेन च दारुणेभ्यः ।
 न विव्यथे नोद्विविजे महर्षिः क्रौडत्सुवालेभ्य इवोद्धतेभ्यः ॥ ३६ ॥

30. a. chos-dag ḥdzin-paḥi (dharmadharās, or °bhṛtās), T. b. mahā-munir, A. °mānāh, A.

31. a. śuddhāddhivāsā, A. b. °artham'iva pravṛtāḥ, A; don-du mñon-par-zhugs-pa-rnams, T. c. °kampā, A.

32. c. dharmātmabhi loka°, A. d. antarikṣaṁ (anusvara added later), A; na-mkhaḥ-dag-la, T.

33. a. dharmavis tu (one syllable short), A; chos-kyi cho-ga, T. d. gāvān, A.

34. cd. senān taddhairya°, A.

35. a. calānnaika°, A. ab. °jihvā tikṣṇogradraṁṣṭrā, A; mche-baḥi rtse-mo-rnams rno, T.

30. Ve dharma'ya sadık olan, dünyayı taşıyan Nagalar büyük bilgeye baş kaldırılmasını kabul etmediler ve gözlerini gazapla Mara'ya çevirerek kendilerini serbest bıraktılar.

31. Ancak iyi yasanın uygulanmasıyla meşgul olan Saf Evler'in ilahi bilgeleri Mara'ya karşı şefkat duysalar da yapılarında öfke yoktu, zira tüm tutkularından arınmışlardı.

32. Dharma'ya verilmiş ve dünyanın özgürleşmesini istemekte olanlar bodhi ağacının dibinin Mara'nın zalim sürüsü tarafından sarıldığını gördüklerinde "Ha ! Ha ! " çığlıkları göğe yükseldi.

33. Ama büyük kâhin Mara'nın *dharma* usulüne karşı tehditkâr biçimde, ineklerin arasındaki bir aslan gibi duran ordusunu fark ettiğinde ne sindi ne de endişelendi.

34. Sonra Mara öfkeli ordusuna bilgeyi korkutmaları emrini verdi. Bunun üzerine, bu ordu çeşitli güçlerini kullanarak onun azmini kırmaya azmetti.

35. Bazıları onu korkutmaya çalışarak çok sayıdaki dilleri dışarı sarkmış, sivri dişleri, güneş küresi gibi gözleri, açık ağızları, sivri kulaklarıyla karşısına dikildi.

कश्चित्ततो रोषविवृत्तदृष्टिस्तस्मै गदामुद्यमयांचकार ।
तस्तम्भ बाहुः सगदस्ततोऽस्य पुरंदरस्येव पुरा सवज्रः ॥ ३७ ॥

केचित्समुद्यम्य शिलास्तरुंश्च
विषेहिरे नैव मुनौ विमोक्तम् ।

पेतुः सदृक्षाः सशिलास्तथैव
वज्रावभग्ना इव विन्ध्यपादाः ॥ ३८ ॥

कैश्चित्समुत्पत्य नभो विमुक्ताः शिलाश्च दृक्षाश्च परश्वधाश्च ।
तस्थुर्नभस्येव न चावपेतुः संध्याभ्रपादा इव नैकवर्णाः ॥ ३९ ॥

चिक्षेप तस्योपरि दौप्तमन्यः कडङ्गरं पर्वतमृङ्गमाचम् ।
यन्मुक्तमात्रं गगनस्थमेव तस्यानुभावाच्छतधा पफाल ॥ ४० ॥

कश्चिज्ज्वलन्नर्क इवोदितः खादङ्गारवर्षं महदुत्ससर्ज ।
चूर्णानि चामीकरकन्दराणां कल्पात्यये मेरुरिव प्रदीप्तः ॥ ४१ ॥

तद्वोधिमूले प्रविकीर्यमाणमङ्गारवर्षं तु सविस्फुलिङ्गम् ।
मैत्रौविहारादृषिसत्तमस्य बभूव रक्तोत्पलपत्रवर्षः ॥ ४२ ॥

शरीरचित्तव्यसनातपैस्तैरेवंविधैस्तैश्च निपात्यमानैः ।
नैवासनाच्छाक्यमुनिश्चचाल स्वनिश्चयं बन्धुमिवोपगुह्य ॥ ४३ ॥

37. a. rości(possibly corrected to dra)vivṛttadr̥ṣṭis, A; khros-pas lta-byed rnam-hgyur-zhiñ, T. b. tasmai mudām, Ā; ḥdi-la dbyug-pa, T. d. purāṅdarasyaiva, A.

38. a. samuddamya, A; gyen-du hphyar-ba, T.

39. c. e.e. Cowell; ca nāvapetuḥ, A.

40. c. de ni hphañs-pa (tan mukta°), T.

41. c. °kandarāṅā, A. d. ḥjig-rten ḥjig-tshe (lokātyaye), T.

42. a. pratikīryamānam, A; rab-tu-rnam-hphañs-paḥi, T. d. °varṣam, Bōhtlingk.

43. b. nīpatyamānaiḥ, A; phab-pa, T.

36. Orada bu görünümüleriyle, korkunç görünüş ve tavırlarıyla dururlarken, bilge ise onların karşısında oyun oynayan kendinden geçmiş çocuklar karşısında telaşa kapılacağından veya büzüleceğinden daha fazla telaşlanmamıştı.

37. Sonra onlardan biri, bakışını gazapla bilgeye çevirerek sopasını kaldırdı; ve sopayı tutan kolu hareketsizleştirdi, eskiden Puramdara'nın yıldırımla hareketsizleştirildiği gibi.

38. Bazıları kayaları ve ağaçları kaldırdı, ama bilgeye savuramadılar. Bunun yerine, Vindhya'nın şimşegin parladığı kolları gibi ağaçlar ve kayalarla beraber devrildiler.

39. Havaya yükselenlerin fırlattığı kayalar, ağaçlar ve baltalar, akşam bulutlarının rengarenk huzmeleri gibi düşmeden asılı kaldı.

40. Bir diğeri, başının üstüne dağ zirvesi büyüklüğünde yanan bir kütük fırlattı; havaya yükseldiği anda asılı dururken bilgenin sihirli gücüyle yüz parçaya ayrıldı.

41. Doğan güneş gibi parlayan bir başkası, çağ bitiminde ateşler içindeki Meru'nun altın gediklerinden cürufları fırlatması gibi gökten kor kömürler yağdırdı.

42. Ama *bodhi* ağacının dibine kıvılcımlarla beraber saçılan kor kömür sağanağı, bilgelerin en iyisinin evrensel iyiliği ile kırmızı lotus yapraklarına dönüştü.

43. Ve kararını bir hısım gibi kucaklayan Sakya bilgesi, kendisine yöneltilen tüm bu bedensel ve zihinsel ıstırap ve sıkıntılara karşın duruşunu kesinlikle bozmadı.

अथापरे निर्जिगिलुर्मुखेभ्यः सर्पान्विजौर्णेभ्य इव द्रुमेभ्यः ।
 ते मन्त्रबद्धा इव तत्समीपे न शश्वसुर्नोत्सस्तुर्न चेलुः ॥ ४४ ॥
 भूत्वापरे वारिधरा बृहन्तः सविद्युतः साशनिचण्डघोषाः ।
 तस्मिन्द्रुमे तत्यजुरश्लवर्षं तत्पुष्पवर्षं रुचिरं बभूव ॥ ४५ ॥
 चापेऽथ बाणो निहितोऽपरेण जज्वाल तत्रैव न निष्पपात ।
 अनौश्वरस्यात्मनि धूयमानो दुर्मर्षणस्येव नरस्य मन्युः ॥ ४६ ॥
 पञ्चेधवोऽन्येन तु विप्रमुक्तास्तस्युर्नभस्येव मुनौ न पेतुः ।
 संसारभीरोर्विषयप्रवृत्तौ पञ्चेन्द्रियाण्यैव परीक्षकस्य ॥ ४७ ॥
 जिघांसयान्यः प्रससार रुष्टो गदां गृहीत्वाभिमुखो महर्षेः ।
 सोऽप्राप्तकामो विवशः पपात दोषेष्चिवानर्थकरेषु लोकः ॥ ४८ ॥

स्त्री मेघकाली तु कपालहस्ता

कर्तुं महर्षेः किल चित्तमोहम् ।

वभ्राम तत्रानियतं न तस्थौ

चलात्मनो बुद्धिरिवागमेषु ॥ ४९ ॥

कश्चित्प्रदीप्तं प्रणिधाय चक्षुर्नेत्राग्निनाशौविषवद्दिधक्षुः ।

तत्रैव नासीनमृषिं ददर्श कामात्मकः श्रेय इवोपदिष्टम् ॥ ५० ॥

44. a. rnam-par-skyugs-pa-ste (=vijagaruḥ), T; nirjagaruḥ, Böhrlingk.
 d. na sasvasu nnotsærjur, A; soñ-ba ma-yin dbugs-min, T.

45. a. vāridharān, A; chu-ḥdzin chen-po... gyur-nas, T.

46. a. vāpe, A; gzhu-la, T. nihato, A; bkod-pa, T. d. durmmarṣa-
 ṇasyaiva, A.

47. b. e.c. Kern and Böhrlingk; tashau nayaty eva, A; nam-mkhar
 gnas-ñin (nabhasy, or viyaty), T.

48. c. so prāptakālo, A; des ni ḥdod-pa ma-thob, T.

49. b. kela mohacittam, A; thugs ni rmoñs-par byed ces grags, T.

50. b. °vad dhi (or vi) dhakṣuḥ, A; bzhin bsred ḥdod-pas, T. c. tatrova,

A. d. fier-gnas dpal bzhin-du (=śriyam ivopasthitam), T.

44. Bunun üzerine diğerleri ağızlarından, çürümüş ağaç gövdelerinden çıkarcasına yılanlar tükürdü; yılanlar büyüyle bağlanmış gibi ne tısladı, ne yükseldi veya hareket etti.

45. Diğerleri kendilerini şimşeklerin ve fırtına taşlarının korkunç çatırtılarının eşlik ettiği iri bulutlara çevirdi ve ağacın üstüne taş yağmuru yağdırdı, ancak bunlar da hoş bir çiçek yağmuruna dönüştü.

46. Biri de yayına bir ok taktı; ok tutuştu ama atılmadı, tıpkı yoksul hırçın bir adamın yüreğinde yanan öfkesi gibi.

47. Ama başka birinin attığı beş ok havada asılı kaldı ve bilgenin üstüne düşmedi, tıpkı var oluş döngüsünden korkan bilge bir adamın beş duyusunun, hedefleri mevcutken etkisizleşmesi gibi.

48. Bir başkası, bilgeyi öldürmek için sopasını kaldırarak gazapla ona doğru koştu; arzularını gerçekleştiremeyen adamların korkunç günahlara kapıldıkları gibi, amacına ulaşmadan çaresizce yere düştü.

49. Ama bulut kadar kara bir kadın, elinde kafatasıyla serbestçe aralarında geziniyor ve yüce kâhinin kalbini ayartmak amacıyla yerinde duramıyordu, çeşitli kutsal gelenekler arasında kararsızca gezinen hercai bir adamın zihnini andırıyordu.

50. Bakışlarındaki ateşle onu zehirli bir yılan gibi yakmak isteyen bir diğeri, alevli gözünü kâhine yönelttiyse de aynı yerde oturan bilgeyi göremedi, tutkularına dalmış bir adamın kendisine gösterilen gerçek iyiliği görememesi gibi.

गुर्वी^१ शिलामुद्यमयस्तथान्यः शश्राम मोघं विहतप्रयत्नः ।
 निःश्रेयसं ज्ञानसमाधिगम्यं कायकर्मैर्धर्ममिवाप्तुकामः ॥ ५१ ॥
 तरक्षुसिंहाकृतयस्तथान्ये प्रणेदुरुच्चैर्महतः प्रणादान् ।
 सत्त्वानि यैः संचुकुचुः समन्ताद्ब्रजाहता द्यौः फलतीति मत्वा ॥ ५२ ॥
 मृगा गजाश्चार्तरवान् सृजन्तो विदुद्रुवुश्चैव निलिलिखिरे च ।
 राचौ च तस्यामहनीव दिग्भ्यः खगा रुवन्तः परिपेतुरार्ताः ॥ ५३ ॥
 तेषां प्रणादैस्तु तथाविधैस्तैः सर्वेषु भूतेषपि कम्पितेषु ।
 मुनिर्न तत्रास न संचुकोच रवैर्गरुत्मानिव वायसानाम् ॥ ५४ ॥
 भयावहेभ्यः परिषङ्गोभ्यो यथा यथा नैव मुनिर्विभाय ।
 तथा तथा धर्मभृतां सपत्नः शोकाच्च रोषाच्च ससाद मारः ॥ ५५ ॥
 भूतं ततः किञ्चिद्दृश्यरूपं विशिष्टभूतं गगनस्थमेव ।
 दृष्टव्ये द्रुग्धमवैररुष्टं मारं वभाषे महता स्वरेण ॥ ५६ ॥
 मोघं श्रमं नार्हसि मार कर्तुं हिंसात्मतामुत्सृज गच्छ शर्म ।
 नैष त्वया कम्पयितुं हि शक्यो महागिरिर्मेरुरिवानिलेन ॥ ५७ ॥
 अप्युष्णभावं ज्वलनः प्रजह्यादापो द्रवत्वं पृथिवी स्थिरत्वम् ।
 अनेककल्पाचितपुण्यकर्मा न त्वेव जह्याद्यवसायमेषः ॥ ५८ ॥

51. a. gurvī, A. udyamayan tathā°, A.

52. a. tarakṣusihā°, A.

53. a. cāt(?)uravān, A : ñam-thag skad, T. b. vidrudruvū°, A. ḥthig-pa ñid-ḍu gyur-pa-ste (eva vililyire ?), T.

55. a. °ganebhyo, A. d. sasāra, A ; bdud-rnams . . . byer-ba-ḥo ('the Māras dispersed', =?), T ; 'all the Māras were exceedingly dejected', C ; 'aroused in his mind (or, their minds), melancholy increased and he (or they) became angry', FP ; mamāra, Böhtlingk ; śasāra, Kern.

56. c. drṣṭvārṣaye, A.

58. a. jvalana, A. d. vyavasām eṣaḥ (one syllable short), A ; ḥdis ni nan-tan, T.

51. Yine ağır bir kayayı kaldırmış olan bir diğeri, çabalarının boşa çıkmasıyla boşuna didiniyordu, mutlak iyilik olan ve ancak bilgi ve zihnin konsantrasyonuyla elde edilebilecek *dharma*'yı bedeninin ıstırabıyla elde etmeye çalışan kişi gibi.

52. Yine sırtlan ve aslan biçimlerini almış olan diğerlerinin güçlü kükremelerinden etraftaki canlılar kaçarak saklanıyor, göğün yıldırımla ikiye ayrıldığını düşünüyordu.

53. Geyikler ve filler, ıstırap dolu çığlıklarla koşup saklanıyordu, ve gündüz vaktiymiş gibi kuşlar gecenin içinde sıkıntıyla haykırarak dört bir tarafa uçuyordu.

54. Ancak, tüm varlıklar kendi ulumalarıyla titrerken, kargaların çığlıkları karşısındaki Garuda gibi bilge de ne titredi ne de sindi.

55. Bilge bu ordunun korkutucu birliklerinden ne kadar az korkuyorsa, Kanun'un destekçilerinin düşmanı olan Mara keder ve gazapla o kadar kahroluyordu.

56. Sonra yüksek mevkide ve görünmez biçimde, gökte duran ve Mara'nın bilgeyi tehdit ettiğini ve düşmanlık için bir sebep yokken gazabını sergilediğini görerek otoriter bir sesle ona seslendi:—

57. “Mara, boş yere uğraşma, cinayet arzundan vazgeç ve barış içinde git. Zira dağların en yücesi Meru'yu rüzgârlar nasıl sarsamazsa sen de bu bilgeyi sarsamazsın.

58. Ateş sıcaklık özelliğini, su akıcılığını, toprak katılığını kaybedebilir, ama onun çağlar boyu biriktirdiği meziyetli amellere bakarsan kararlılığından vazgeçmeyeceğini görebilirsin.

यो निश्चयो ह्यस्य पराक्रमश्च तेजश्च यद्या च दया प्रजासु ।
अप्राप्य नोत्यास्यति तच्चमेष तमांस्यहत्वेव सहस्ररश्मिः ॥ ५९ ॥

काष्ठं हि मष्टनन् लभते हुताशं
भूमिं खनन्विन्दति चापि तोयम् ।
निर्वन्धिनः किञ्चन नास्यसाध्यं
न्यायेन युक्तं च कृतं च सर्वम् ॥ ६० ॥

तल्लोकमार्तं करुणायमानो रोगेषु रागादिषु वर्तमानम् ।
महाभिषङ् नार्हति विघ्नमेष ज्ञानौषधार्थं परिखिद्यमानः ॥ ६१ ॥
हृते च लोके बहुभिः कुमार्गैः सन्मार्गमन्विच्छति यः श्रमेण ।
स दैशिकः क्षोभयितुं न युक्तं सुदेशिकः सार्थं इव प्रनष्टे ॥ ६२ ॥
सत्त्वेषु नष्टेषु महान्धकारे ज्ञानप्रदीपः क्रियमाण एषः ।
आर्यस्य निर्वापयितुं न साधु प्रज्वाल्यमानस्तमसीव दीपः ॥ ६३ ॥
दृष्ट्वा च संसारमये महौघे मग्नं जगत्पारमविन्दमानम् ।
यश्चेदमुत्तारयितुं प्रवृत्तः कश्चिन्तयेत्तस्य तु पापमार्यः ॥ ६४ ॥
क्षमाशिपो धैर्यविगाढमूलश्चारिचपुष्यः स्मृतिबुद्धिशाखः ।
ज्ञानद्रुमो धर्मफलप्रदाता नोत्याटनं ह्यर्हति वर्धमानः ॥ ६५ ॥

59. b. yad yā va dayā, A. c. nocchāsyati, A; ldañ ma-yin, T. d. tamāsy, A. °rasmiḥ, A.

60. c. nāsyā sādhyān (possibly meant for nāsty asādhyān), A; bsgrub-pa ma-yin . . . med, T.

62. b. śramena, A; zhi-bas (śamena), T. d. pranaṣṭe, A.

64. a. mahoghe, A. e. pravattaḥ, A. d. kaś cinna(rewritten)yet, A; su-yi sema-pa byed, T. T omits tu; tasya na, Kern.

65. a. veryavigāḍha°, A; brtan-paḥi . . . brtan-pa, T. c. dharmma-pradātā (two syllables short), A; chos-kyi ḥbras-bu ster-pa-po, T.

59. Zira nasıl bin ışıklı güneş doğduğunda karanlığı dağıtıyorsa, onun gerçeğe ulaşmadan yerinden kalkmayacak olması onun yeminidir, enerjisi, psişik gücü, yaratılışa olan tutkusudur.

60. Zira insan tahtayı yeterince ovaladığında ateş yakabilir ve toprağı yeterince derin kazdığında su elde eder; sebat eden insan için hiçbir şey imkansız değildir. Uygun yöntemle başlanan her şey başarıyla gerçekleştirilir.

61. Bu nedenle, tutku hastalıklarıyla vs. yıpranmış dünya için merhamet duyan yüce hekim, bilgi ilacı için didindiğinden, önüne ket koyulmamalıdır.

62. Ve dünya yanlış yollarda sürüklendiğinden, kervan yolunu kaybettiğinde kılavuzu taciz etmek ne kadar uygunsuzsa onu, doğru yolu bin bir zahmetle arayan o kılavuzu taciz etmek de o kadar uygunsuzdur.

63. Tüm varlıklar büyük karanlık içinde kaybolduğunda o, bilginin lambasına dönüşür; karanlığa ışık veren lambayı söndürmeye hakkınız olmadığı gibi onun yok olmasına neden olmaya da hakkınız yok.

64. Ama zaten hangi onurlu adam onun hakkında kötü düşünür, o ki dünyanın varoluş döngüsünün büyük tufanında boğulduğunu ve karşı kıyıyı bulamadığını gördüğünde kendini taşıyıcı olarak görevlendirmektedir?

65. Bilgi ağacı; lifleri tolerans, kökleri kararlılıkla derine inen, çiçekleri ahlak, dalları bilinç ve bilgelik olan ve *dharma* meyvesini veren bu ağaç çiçeklenirken kesilmemelidir.

वद्धां हृदैश्चेतसि मोहपाशैर्यस्य प्रजां मोक्षयितुं मनीषा ।
 तस्मिन् जिघांसा तव नोपपन्ना आन्ते जगदन्धनमोक्षहेतोः ॥६६॥
 बोधाय कर्माणि हि यान्धनेन कृतानि तेषां नियतोऽद्य कालः ।
 स्थाने तथास्मिन्नुपविष्ट एष यथैव पूर्वं मुनयस्तथैव ॥ ६७ ॥
 एषा हि नाभिर्वसुधातलस्य कृत्वेन युक्ता परमेष्ण धाम्ना ।
 भूमेरतोऽन्योऽस्ति हि न प्रदेशो वेगं समाधेर्विषहेत योऽस्य ॥६८॥
 तन्मा कथाः शोकमुपेहि शान्तिं मा भून्महिम्ना तव मार मानः ।
 विश्रम्भितुं न क्षममधुवा श्रीश्चले पदे विस्मयमभ्युपैषि ॥ ६९ ॥

ततः स संश्रुत्य च तस्य तद्वचो

महामुनेः प्रेक्ष्य च निष्प्रकम्पताम् ।

जगाम मारो विमनो हतोद्यमः

शरैर्जगच्चेतसि यैर्विहन्यते ॥ ७० ॥

गतप्रहर्षा विफलीकृतश्रमा प्रविद्धपाषाणकडङ्गरदुमा ।

दिशः प्रदुद्राव ततोऽस्य सा चमूर्हताश्रयेव द्विषता द्विषच्चमूः ॥७१॥

66. c. nopapannān (anusvara added later), A.

68. a. nābhi vvasudhā°, A. b. paramena, A. d. veśam samādhe vviṣa yo sya (gap for two missing characters), A ; gañ-zhig ḥdi-yi tiñ-ñe-ḥdzin-gyi śugs bzod-paḥi, T ; 'able entirely to bear the wonderful resolution', C.

69. a. kṛthā (visarga added above line) sokām, A ; khro-bar (roṣam, krodham), T. c. visrambhitarū, A. d. kiñ padam at(?bh?)yupemi, A ; rgyags-par mñon-par-ñer-ḥgro-zhiñ (=text, Weller conjectures ḥgro ci=kiñ madam), T.

70. b. prekṣa, A. c. matodyamaḥ, A ; ḥbad-pa bcom-zhiñ, T. d. e.c. Böhlingk ; vihanyase, A ; T ambiguous.

71. a. gatapaharṣā, A. d. dgrar-gyur dgra-boḥi dpuñ (dviṣatī dviṣac-camūḥ, or amend to dgra-gyis dgra-boḥi dpuñ=text), T.

66. Onun amacı, zihinde vesvese tuzakları ile bağı olan yaratılışı serbest bırakmaktır. İnsanlığı bağlarından kurtarmak için çabalayan onu öldürmek sana yakışmaz.

67. Zira bugün, geçmişte aydınlanma adına yaptığı işlerin olgunlaşması için belirlenmiş zamandır. Bu yüzden önceki bilgiler gibi burada oturmaktadır.

68. Zira burası dünyanın yüzeyinin merkezidir, en yüce gücün tam kontrolü altındadır; zira dünya üzerinde onun yoğunlaştırdığı düşüncelerinin gücünü taşıyacak başka bir nokta yoktur.

69. O yüzden kederlenme, sakinleş Mara, ve kudretinle gereğinden fazla gururlanma. Hercai talihe güvenmemelisin; sarsak bir konumda olduğun halde küstahlık sergiliyorsun.”

70. Ve Mara bu söylevi duyup yüce bilgenin metanetini gördüğünde çabaları boşa çıkmış olarak dünyayı kalbinden vurduğu oklarıyla beraber üzgün bir şekilde uzaklaştı.

71. Ve coşkusu kaybolmuş, çabaları meyve vermemiş, kayaları, kütükleri ve ağaçları dört tarafa dağılmış olan sürüsü, kumandanları düşman tarafından öldürülmüş bir ordu gibi her yöne kaçtı.

द्रवति सपरिपञ्चे निर्जिते पुष्पकेतौ
 जयति जिततमस्त्रे नीरजस्त्रे महर्षौ ।
 युवतिरिव सहासा द्यौश्चकाशे सचन्द्रा
 सुरभि च जलगर्भं पुष्पवर्षं पपात ॥ ७२ ॥

इति बुद्धचरिते महाकाव्येऽश्वघोषकृते मारविजयो नाम चतुर्दशः सर्गः ॥ १२ ॥

72. c. cakāse, A. d. puṣpavarṣa, A. A and T add the following spurious verse :—

Tathāpi pāpiyase nirjite gate
dīśaḥ praśeduḥ prababhau niśākaraḥ |
Divo nīpetur bhūvi puṣpavṛṣṭayo
rarāja yoṣeva vikalmaṣā nīśā ||

b. praśeduḥ, A. c. °vṛṣṭaye, A.

Colophon : °kāvyē aśva°, A.

72. Çiçek sancağının sahibi takipçileriyle beraber yenilmiş olarak kaçarken ve cehalet karanlığının tutkudan uzak fatihi olan yüce kâhin zafer kazanırken gökyüzü, tebessüm eden bir bakire gibi ay ışığı ile parladı ve su dolu, tatlı kokulu bir çiçek yağmuru indi.

2.3. ÇİN DİLİNE AİT BUDDHACARITA

BÖLÜM 13(佛本行經魔勸捨壽品第二十六)

馬拉的銷毀

MARA FELAKETİ

如日初出， 顯于山崗； 奮大光明，
 消滅厚冥。 佛法中天， 正法暉明；
 頒宣言辭， 淨無垢光。

心懷愚癡冥， 如幽深谿谷；
 日以大光明， 推盡幽冥原。
 如清明無雲， 日光靡不照；
 佛所至教化， 莫不蒙濟度。
 猶如大金山， 大祠祀盛火；
 如魚怨盛陽， 竭盡塵勞水。
 欲界塵勞王， 厥號名弊魔；

率來至佛所， 便說是言辭：

「維佛往昔坐， 尼連禪水邊；

我爾時啟曰： 『眾言最先首，

諸可所作為， 其事以成辦；

諸所可覺悟， 已達無有餘。

Rú rì chūchū, xiǎn yú shān gǎng; fèn dà guāngmíng,
 xiāomiè hòu míng. Fófǎ zhōng tiān, zhèngfǎ huī míng;
 bān xuānyáncí, jìng wúgòu guāng.

Xīnhuái yúchī míng, rú yōushēn xī gǔ;
 rì yǐ dà guāngmíng, tuī jìn yōumíng yuán.

Rú qīngmíng wú yún, rìguāng mí bù zhào;

fú suǒ zhì jiàohuà, mòbù méng jì dù.
 Yóurú dà jīnshān, dà cí sì shèng huǒ;
 rú yú yuàn shèng yáng, jiéjìn chén láo shuǐ.
 Yù jiè chén láo wáng, jué hào míng bì mó;
 lǚ lái zhì fú suǒ, biàn shuō shì yán cí:
 `Wéi fú wǎngxī zuò, ní lián chán shuǐ biān;
 wǒ ěr shí qǐ yuē: “Zhòng yán zuì xiān shǒu,
 zhū kě suǒ zuòwéi, qí shì yǐ chéng bàn;
 zhū suǒ kě juéwù, yǐ dá wú yǒuyú.

Bir kahraman kralın ailesinden biri yemin ettiğinde, bodi ağacının altında, kurtuluş yolu görünüyordu.

İblisler, ejderhalar ve çok sayıda Tanrı hepimizi sevinçle karşıladı.

Fakat yeryüzünün düşmanı olan göksel Mara, üzüldü ve seviniyormuş gibi yaptı.

Beş arzunun egemen tanrısıydı o.

Savaşta kurtulamadığı için, Papiyas deniliyordu ona.

Mara'nın üç kızı vardı. Hepsi çok güzeldi.

İnsanları aldatmak için her şeyi yapıyorlardı.

Hepsi çok ihtişamlıydı.

Birinin adı Raga idi. İkincisinin adı Rati, üçüncüsü ise Trsna idi.

Üç kız da aynı anda doğmuştu ve Papiyas'a "neden üzgünsün?" diye soruyorlardı.

Mara ise durumunu açıklamaya ve kızlarını bilgilendirmeye çalıştı. Kızlarına "dünyada büyük bir muni var.

O, büyük bir yemin zırhı taşıyor.

Kararları yansıtıyor ve oldukça bilge birisi" dedi.

"Varlığıyla, bizimle savaşmak ve bizi ezmek ve alanımızı yok etmek istiyor.

Yakında, varlıkları ona inanmaya başlayınca, ben böyle olmayacağım.

所願具充滿， 今可捨壽命。』
 于時還答我， 決定言教曰：
 『吾今且未有， 四部大弟子；
 又復未有暢， 解達智慧眼。』』
 「建立顯佛事， 大尊重所處；
 非少許方便， 倉卒可及逮。

Suǒ yuàn jù chōngmǎn, jīn kě shě shòumìng.”

Yú shí hái dá wǒ, juéding yánjiào yuē:

“Wú jīn qiě wèi yǒu, sìbù dà dìzǐ;
 yòu fù wèi yǒu chàng, jiě dá zhìhuì yǎn.”

‘Jiànli xiǎn fóshì, dà zūnzhòng suǒ chù;
 fēi shǎoxǔ fāngbiàn, cāng cù kě jí dǎi.

Hepsi kurtuluş yönüne gidecek, toprakları boş kalacak".

"Örneğin, biri ahlaka aykırı düştüğünde, hayatı boşluğa sürülecek.

Bilgelğin gözü açık olmadıkça, benim topraklarım hep sağ olacak.

Bodhisatta'nın kararını görmeli ve bu köprüyü yıkmalıyız!".

Elinde yay ve beş okla, hem şahdi hem de erkek olarak varlıkların hasta olmasını kolaylaştıracaktı.

Denizi geçmek üzere olan Muni'yi gördü.

不明之晦冥， 未蒙光照明；
 日出未經天， 不可便還沒。
 大海陂池水， 龍阿修倫藏；
 若人以裸身， 欲渡大海者。
 若欲以蚊翼， 覆蔽十方空；
 或如小蟻蟲， 欲與師子戰。
 若復欲發意， 一舉能飲盡；
 無量大陂池， 竭令無有餘。
 若欲以口氣， 吹須彌寶山；
 令各分迸散， 悉成為埃塵。
 陂池之漫水， 須彌寶大山；
 師子海虛空， 是事尚可為。
 佛功德之池， 須彌海虛空；
 十方天世人， 無能度量者。
 以故吾爾時， 語卿魔如是；
 今非是勸吾， 滅度決言時。

Bùmíng zhī huì míng, wèi méng guāng zhàomíng;

rì chū wèi jīng tiān, bùkě biàn hái méi.

Dàhǎi pí chíshuǐ, lóng ā xiū lún cáng;

ruò rén yǐ luǒshēn, yù dù dàhǎi zhě.

Ruò yù yǐ wén yì, fù bì shí fāng kōng;

huò rú xiǎo yǐ chóng, yù yǔ shī zǐ zhàn.

Ruò fù yù fā yì, yījǔ néng yǐn jǐn;

wúliàng dà pí chí, jié líng wú yǒuyú.

Ruò yù yǐ kǒuqì, chuī xū mí bǎoshān;

líng gè fēn bèng sǎn, xī chéngwéi āi chén.

Pí chízhī màn shuǐ, xū mí bǎo dàshān;

shī zǐ hǎi xūkōng, shì shì shàng kě wéi.

Fú gōngdé zhī chí, xū mí hǎi xūkōng;

shí fāng tiān shìrén, wúnéng dùliàng zhě.
 Yī gù wú ěr shí, yǔ qīng mó rúshì;
 jīn fēi shì quàn wú, miè dù jué yán shí.

Sol eliyle yayını ve oklarını birleştirip, onu vurmaya hazırlandı.

Ve Bodhisattva'ya dedi ki, "Sen, çabuk ayağa kalk! Ölüm çok korkunç. Görevlerini yerine getirmelisin!

"Vazgeçme yasasını bırak!

Savaş ve değerli şeyler için cömert ol!

Tüm dünyevi gücü bastırdıktan sonra, sonunda cennette yeniden doğuşun mutluluğunu elde edeceksin!

Bu yol çok ünlüdür, büyük atalarınız da bu yolu kullanmıştı.

"Şimdi yükselmezseniz, amacınıza ulaşamazsınız!

Dikkatli olun, yemin etmekten vazgeçmeyin!

Ok'u bırakma cesaretini göstermemi sağlayın!

"Bu ok'a dokunurken, ay ışığının torunu Aila fırtınayla uçurulmuş gibiydi.

Zihni dengesizleşti.

"Sükunet içinde küstahlığı gösteren görgü tanığının sesini duyduğunda, o an korkuya kapıldı.

Karma karıştı ve benliğini kaybetti.

Bu ok ile birlikte özgürlüğü umdu ancak son günlerinin olduğunu bilmiyordu.

Hemen atarsan, şanslısın demektir bu ve güvende olabilirsiniz.

Bu ok zehirlidir.

如今便可陳， 卿之所志願；
 當隨其所啟。」 魔便白佛言：
 「世尊諸弟子， 今皆調賢良；
 守禁戒精進， 皎明成羅漢。
 身在地住立， 以手捫日月；
 變現身令大， 至大無結天。
 從大生死中， 劫奪我眾生；
 出吾部界入， 無為如還家。
 世尊一切智， 所作無不辦；
 名聞如大海， 十方普充滿。
 世尊無比聖， 以佛十種力；
 坐於道樹下， 被牢強忍鎧。

Rújīn biàn kě chén, qīng zhī suǒ zhiyuàn;
 dāng suí qí suǒ qǐ! Mó biàn bái fú yán:
 `Shìzūn zhū dìzǐ, jīn jiē diào xiánliáng;
 shǒu jìn jiè jīngjìn, jiǎo míngchéng luóhàn.
 Shēn zài dì zhù lì, yǐ shǒu mén rì yuè;
 biànxian shēn líng dà, zhì dà wú jié tiān.
 Cóng dà shēngsǐ zhōng, jiéduó wǒ zhòngshēng;
 chū wú bù jiè rù, wúwéi rú hái jiā.
 Shìzūn yīqiè zhì, suǒzuò wú bù bàn;
 míngwén rú dàhǎi, shí fāng pǔ chōngmǎn.
 Shìzūn wúbǐ shèng, yǐ fú shí zhǒng lì;
 zuò yú dào shùxià, bèi láo qiáng rěn kǎi.

Korkacak ve titreyeceksin!

Birisi, buna katlanmak için kendi gücüne dayanıyorsa, güvenliği sağlamak zordur.

Buna katlanamazsan, çok zarar görürsün!

Nasıl korkmazsın?

Mara, bu korkunç durumu Bodhisattva'yı korkutmak için açıkladığında, Bodhisattva'nın zihni hoşnutsuzdu.

Hiç kuşkusu yoktu, korkmuyordu da.

Mara derhal okunu bıraktı ve üç kızını da ileri götürdü.

Bodhisattva ok'a bakmadı bile ve üç kızını da umursamadı.

Mara huşu içinde durdu ve şüphelendi.

Kalbinin derinliklerinde "Bir zamanlar karlı dağların kızı için Mahesvara'ya ateş ettim" diye düşündü.

Kalbini değiştirebilirim ancak Bodhisattva'yı hareket ettiremem.

Kalbi bu okla ve görsel üç kızla hareket ettiremem, bu yüzden sevgi ya da nefret getirilebilecek hisler değil.

以手堅執持， 大慈之強弓；
 放引智慧發， 捷疾之利矢。
 我與八十億， 諸魔王將軍；
 適放一慧發， 敗我大軍眾。
 猶往古列士， 獨與大軍戰；
 適放一利發， 勝槃沓大軍。
 憎愛二大垢， 俱滅令無餘；
 伏心之醉象， 令得永調良。

Yǐ shǒujiān zhí chí, dàcí zhī qiánggōng;
 fàng yǐn zhìhuì fā, jié jí zhī lì shǐ.
 Wǒ yǔ bāshí yì, zhū mówáng jiāngjūn;
 shì fàng yī huì fā, bài wǒ dàjūn zhòng.
 Yóu wǎnggǔ liè shì, dú yǔ dàjūn zhàn;
 shì fàng yī lì fā, shèng pán dá dàjūn.
 Zēng ài èr dà gòu, jù miè lìng wúyú;
 fú xīn zhī zuì xiàng, lìng dé yǒng diào liáng.

Bu şekilde düşünürken, Mara'nın birlikleri ansızın bir araya geldi.

Hepsi çeşitliydi ve her birinin görünümü farklıydı.

Bazıları bir üçlü ya da bir kılıç tutuyordu.

Diğerleri ise ya bir ağaç taşıyor ya da demir cıvata ile duruyordu- savaş için her türlü aletleri vardı.

Yaban domuzlarının, balıkların, eşek ve atların yüzleri vardı; görünümleri deve, öküz, gergedan ve kaplan gibiydi ve başları da aslan başı, ejderha, fil ve diğer çeşit kuş ve hayvanlar gibiydi.

Bazılarında ise tek vücut ve çok baş vardı.

Bazılarının yüzünde tek bir göz vardı.

Bazılarının çok gözü vardı ve büyük göbekleri ve uzun gövdeleri vardı.

以正法大蓋， 覆諸應度者；
 令一切眾生， 得避塵勞電。
 裂壞貪饕口， 杜塞無厭心；
 顛倒躁擾性， 如撲阿須倫。
 以最上第一， 堅牢智慧犁；
 耕諸曠大地， 反其愚癡原。
 以大正真法， 晝度微妙樹；
 下之於世間， 花香飽眾生。
 降現在有中， 廣大生死海；
 以空無意身， 鳴大正法珂。

Yǐ zhèngfǎ dà gài, fù zhū yīng dù zhě;
 lìng yīqiè zhòngshēng, dé bì chén láo diàn.
 Liè huài tān tiè kǒu, dù sāi wú yàn xīn;
 diāndǎo zào rǎo xìng, rú pū āxū lún.
 Yǐ zuìshàng dì yī, jiānláo zhihuì lí;
 gēng zhū kuàng dàdì, fǎn qí yúchī yuán.
 Yǐ dàzhèng zhēn fǎ, zhòu dù wéimiào shù;
 xià zhī yú shìjiān, huāxiāng bǎo zhòngshēng.
 Jiàng xiànzài yǒu zhòng, guǎngdà shēngsǐ hǎi;
 yǐ kōng wúyì shēn, míng dà zhèngfǎ kē.

Bazıları zayıftı ve çelimsizdi, göbekleri yoktu ve bazılarının ise uzun bacak ve büyük dizleri vardı.

Bazılarının büyük bacakları ve yağları vardı ve bazılarının uzun dişleri ve keskin pençeleri vardı.

Bazılarının kafası yoktu, göğüsleri ya da yüzü de yoktu ve bazıları iki ayaklı ancak çok gövdeli idi.

Bazılarının büyük yüzleri vardı ve yana bakıyordu ve bazılarının rengi kül grisiydi.

Bazıları parlak bir yıldız ışığına benziyordu ve diğerlerinin cesetleri duman yayıyor gibiydi.

Bazılarının saçları dökülmüştü ve çıplaklardı.

Bazıları deri giymişti ve yüzleri yarı kırmızı yarı beyaz renkteydi.

Bazılarının kaplan derisi ceketleri vardı, bazısı da yılan derisi giymişti.

Bazıları belinin çevresine büyük çanlar takmıştı ve bazılarında bükülü kilitler ve başlıklar vardı.

3. NOTLAR

akaş ~ Skr. *ākāśa* “gök, cennet” anlamlarına gelen bu kelime metinde “Tanrının bulunduğu yer” anlamında kullanılmaktadır. Yine bu kelime ile alakalı *ākāśagarbha* “Tibet Gök Tanrısının adı, on ikinci Bodhisattva” anlamında da kullanılmaktadır (Zieme 1985: 196; BTS a-b).

arti ~ Skr. *Arati* Marā'nın üç kızından birinin adı (Zieme 1985: 199).

bakşı Eski ve yeni lehçelerde “rahip, kâtip, hekim, şair” gibi anlamlarına sahip olan terim, bu metinde “usta, öğretici” anlamındadır (Zieme 1985: 196; Köprülü 2018).

budaçarit Hintli ünlü şair Aşvaghosha tarafından M.S. 1. yy.'da yazılmış olan Buda'nın yaşamı hakkında bilgi veren eser (Zieme 1985: 204; BTS a-b).

çadiklig *jātaka* olarak da karşımıza çıkan bu kelime Buddha'nın önceki hayatının anlatıldığı hikayelere verilen bir isimdir. (Zieme 1985: 210; BTS c-z)

çakravart ~ Skr. *cakravartin* “kral, hükümdar” (Zieme 1985: 210)

erzi ~ Skr. *Ṛṣi* “Bir şehzade ismi” (Zieme 1985: 203).

karşan ~ Skr. *Kṛṣṇa* “Marā'nın üç kızından birinin adı” (Zieme 1985: 214)

lakşan ~ Skr. *lakṣaṇa* “(Buddha için) güzellik alametleri” (Zieme 1985: 218)

nizvanı ~ Soğd. *nyβ'n'k* “zaafiyet, lekelenme” (Zieme 1985: 218)

paramit ~ Skr. *pāramitā* “mükemmellik, erdem” (Zieme 1985: 224)

rada ~ Skr. *Rati* “Marā'nın üç kızından birinin adı” (Zieme 1985: 228)

şimnu ~ Soğd. *šmnw* “Marā'nın isimlerinden biri” (Zieme 1985: 231)

tanadinrir “*Dvādaśakāra* adlı sutranın adı” (Zieme 1985: 53)

toyın “keşiş, rahip” (Zieme 1985: 236)

utari ~ Skr. *Uttara* “Bir keşişin adı” (Zieme 1985: 241).

074 (05) satırındaki *emgekik* kelimesi Zieme 1985, 58'de *emgekiŋ* biçimindedir. Hem tıpkıbasımda hem de metin bağlamında *emgekik* okuması daha uygundur.

4. SONUÇ

Esere ait 19 adet belge okunmuş, okunan belgeler Zieme tarafından 1985 yılında hazırlanan BT XIII ile karşılaştırılmış; okuma farklılıkları metin kısmındaki dipnotlarda gösterilerek Eski Uygur lehçesiyle yazılan eser Türkiye lehçesine aktarılmıştır. Yine Radloff tarafından hazırlanan USp.'de Buddhacarita'ya ait olan ilgili kısım okunmuş ve USp.'deki metnin bu nüshaya ait olmadığı tespit edilmiştir. Bu tespitlerden hareketle Eski Uygur lehçesiyle yazılmış iki farklı Buddhacarita karşımıza çıkmaktadır.

Elverskog 1997, 35'te eserin Taişho'da 190, 193, 195, 196'da olabileceğini belirtmiştir; Buddhacarita Taişho 190'daki Buda biyografileri kısmındadır. Eski Uygur lehçesiyle yazılan Buddhacarita'nın Çince ve Sanskritçe eserin 13. bölümündeki Marā'nın Mağlubiyeti adlı kısma ait olduğu tespit edilmiştir. Sanskritçe ve Çincedeki Buddhacarita'lar Türkçeye tercüme ettirilmiş, yine Çince ve Sanskritçeden İngilizceye yapılan tercümelemlerle karşılaştırılmış, Sanskritçe ve Çince Buddhacarita'ların birebir aynı oldukları tespit edilmiş; ancak Eski Uygur lehçesiyle yazılan Buddhacarita'nın bu eserler ile paralel olmadığı görülmüştür. Muhtemelen Eski Uygur lehçesindeki Buddhacarita, ya Sanskrit veya Çincedeki başka bir eserden alınmış ya da Tibet veya başka bir dilden (Toharca olabilir) alınmıştır. Sanskritçe yazılmış Buddhacarita'lar üzerine çalışmalar yapan Yalçın Kayalı Sanskrit dilinde yazılmış olan ve bilinen tüm Buddhacarita'ları inceleyerek Eski Uygur lehçesindeki Buddhacarita'nın Sanskritçede olmadığını bize bildirmiştir.

DİZİN ve SÖZLÜĞÜNÜN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL

- 1.** Madde başları ve alt madde başlıklarının sıralanmasında alfabetik sıralama esas alındı.
- 2.** Madde başlarında kelimenin hangi dile ait olduğu kısaltma ile (Skr., Çin., vb.) ayraç içerisinde gösterilmiştir.
- 3.** Anlam verilirken genel sözlüklerde olduğu gibi tanım yapılmamış, metnin doğru anlaşılmasına yetecek kadar karşılık vermeye çalışılmıştır. Bu yüzden çok bilinen kelimelerde madde başı aynen yazılmıştır.
- 4.** Fiil kök ve gövdelerinde mastar eki yerine tire işareti (-) kullanılmış, sözlüğün sıralamasında bu ek (-mAk) dikkate alınmamıştır.
- 5.** Kelimelerde karşılık yazılırken asıl anlamlardan yan anlamlara; somut anlamlardan soyut anlamlara doğru bir sıralama yapılmıştır. Şüpheli anlamlarda ? işareti konulmuştur.

5. DİZİN ve SÖZLÜK

a:dırtısız ayırt etmeden

a. bi:r teg tö:z 054/05

[1]

a:ltun altın

ergürmiş a. teg yaru:kın emgekde 035/07

[1]

a:ltunlug altınlı

a. sıruk teg er bo:dlug aprı tégin béllig 011/02

[1]

a:tl(ı)g adlı, isimli

karşan rada arti a. kı:zlar 002/02, 015/06, 055/06

[3]

adınçig mükemmel

a. anıñ alkunı 033/05

[1]

adırtl(ı)g farklı

adruk a. tü:şiñe 141/03

[1]

adruk başka

a. adırtl(ı)g tü:şiñe 141/03

[1]

aç- açmak

mo:ntag a.-ıñlar 019/01

[1]

agşıg fil dişi

ti:şin a.+ın tartduru tirig 044/04

[1]

akaş < **Skr.** *ākāśa* gök, cennet

a. kö:kteki t(e)ñriler 065/03

[1]

akuru ağır ağır

amrançığ okşançığ kılını a. barır meñ 017/08

[1]

al- almak

a.-ıñlar 023/05

yıdın a.-ıp olarnıñ 089/04

[2]

alku hepsi

adıncığ anıñ a.+nı 033/05

[1]

alp zor

asanki paramitler içinte a. çadıklıg iş 032/04

[1]

altmıñlı altmıñlı

a. kırklı kalp içinte 066/04

[1]

ampar mango

a. ye:miş teg érinlig amuli yinçü teg tö:zlüg 012/03

[1]

amrak sevgili

a. ogulın kişi:sin 053/04

[1]

amran- sevmek

a.-mak köñüli yaña:nıñ 132/02

[1]

amrançığ sevimli

a. okşançığ kılını akuru barır meñ 017/08

[1]

amtı şimdi

turgıl a. baralım tugmıñ atamız teg 007/07

[1]

amuli amuli(?)

ampar yé:miş teg érinlig a. yinçü teg tö:zlüg 012/03

[1]

ançulayu öylece

a. saçınlar 024/06

[1]

anıñ onun

adıncıg a. alkunı 033/05, 134/04

[2]

aprı (kalça için) geniş

a:ltunlug sıruk teg er bo:dlug a. tégin béllig 011/02

[1]

ara: ara

anıñ a. tegdiler 134/04

[1]

aradi < **Skr.** *Arati* Marā'nın üç kızından birinin adı

kalaviñ ku:ş teg é:tinlig karşıñ rada a. a:tl(ı)g kızı:larıg 015/06

[1]

arıg orman

yıraktın körüp a.+ta 088/03

[1]

arıt- arıtmak

a.-ıp 087/02

[1]

arti < **Skr.** *Arati* Marā'nın üç kızından birinin adı

karşıñ rada a. a:tl(ı)g kızı:lar 002/02

[1]

asanki < **Skr.** *asamkhyeya* sayısız

a. paramitler içinte alp çadiklig iş 032/04, 067/05

[1]

asıl- asılmak

a.-ıp kalmış söğütke 133/03

[1]

aşnu: önce

a. ö:zin yapanı yumkı 160/03

[1]

ata baba

turgıl amtı baralım tugmış a.+mız teg 007/07

[1]

ba:n üzerine yazı yazılan tahta

yası b.+larta kisduru yapşuru tégin 045/05

[1]

ba:ş baş

ti:dimlig b.+ların kesdürü 043/03

[1]

bagıragu bağlayıcı

başla:gsızdın berü bo: tınl(ı)glar b. nizvanıka 153/07

[1]

bağsız bağsız

b. uçar boş ku:ş teg barıp öñi 154/08

[1]

bakşı fil bakım ustası

idilep yaña:çı b. 127/06

üzeliksiz burkan b.+lar 038/10

[2]

bar- varmak

turgıl amtı b.-alım tugmış atamız teg 007/07, 098/05

b.-dılar 099/06

bagsız uçar boş ku:ş teg b.-ıp öñi 154/08

amrançığ okşançığ kılını akuru b.-ır meñ 017/08

[5]

basdık- bastırmak

övke köñülke b.-ıp 072/03

[1]

başla:g başlangıç

asanki b. 067/05

[1]

başla:glıg başlangıçlı

tugmak ölmek b. tokuzka bi:r egsük 155/09

[1]

başla:gsız başlangıçsız

b.+dın berü bo: tınl(ı)glar bagıragu nizvanıka 153/07

[1]

be:g beg, bey

b.+ke inçe té:p 071/02

éşidip élig b. 162/05

[2]

bé:r- vermek

béligin yodasın sıturı b.-ip 047/07

tudusu b.-zün siziñe turgınça yélvi tegin 008/08

[2]

bekle:- beklemek

üç yavlak yo:l b.-meser üst 039/11

[1]

b(e)lgü işaret

é:ki kırk lakşan b.+sin 036/08

[1]

bélig bilek

b.+in yodasın sıturı bé:rip 047/07

[1]

béllig kalça

a:ltunlug sıruk teg er bo:dlug aprı tégin b. 011/02

[1]

berü beri

başla:gsızdın b. bo: tınl(ı)glar bagıragu nizvanıka 153/07

[1]

bi:r bir

ma b. burkan bolmasar 037/09, 054/05, 155/09
[3]

bi:regü birlikte

ige uguşlug b. edgü: 031/03
[1]

bil- bilmek

yavalturmışımını b.-tiñiz yara:gu 161/04
[1]

bilin- anlaşılmak

yazukın b.-ip ol yaña:nıñ yaşı 143/05
[1]

biz biz

b.+iñe 027/09
[1]

bo: bu

başla:gsızdın berü b. tınl(ı)glar bağıraru nizvanıka 153/07
[1]

bo:dlug boylu

a:ltunlug sıruk teg er b. aprı tégın béllig 011/02
[1]

bodul- bağlanmak

körmişçe vişayka b.-ur 149/03
[1]

bogus boğaz

b.+ın örteyü 144/06
[1]

bol- olmak

ma bi:r burkan b.-masar 037/09
yé:rtinçü umuğı b.-tuñuz 052/03
[2]

boş özgür

bagsız uçar b. ku:ş teg barıp öñi 154/08

[1]

bu:tık dal

ogullug kı:zlık b.+ın u:latılar 006/06, 135/05

[2]

budaçarit Buda'nın yaşamını anlatan eser

b. tanadinrir é:ki y(é)girmi 010/01

b. 148/02

[2]

bul- bulmak

orga:kın b.-makın tapmakın 090/05

[1]

burkan Buda

ma bi:r b. bolmasar 037/09, 038/10

[2]

büti- raks etmek

b.-şler 021/03

[1]

çadiklig jātaka

asanki paramitler içinte alp ç. iş 032/04, 048/08

[2]

çakravart < **Skr.** *cakravartin* kral, hükümdar

osakı ç. éligler o:lurup k(e)ntü kü:nlerte 005/05

[1]

çalınlıg yaldızlı

ç. ö:ziş 125/04

[1]

çamgak kazan

yalıñın ç.+da kayınu ya:gılıg 046/06

[1]

çıntan < **Skr.** *candana* sandal ağacı

gokar tilemiş teg karalıg gösar ç. teg kü: yıdlıg 014/05

[1]

- é:ki** iki
budaçarit tanadinrir é. y(é)girmi 010/01, 036/08
[2]
- é:r-** imek, cevheri fiil
utari a:tl(1)g to:ym é.-ken 055/06
[1]
- é:t** et
é.+in sögülüp 057/08
[1]
- é:tinlig** sesli
kalaviñ ku:ş teg é. karşan rada aradi a:tl(1)g kızı:zarıg 015/06
[1]
- edgü:** iyi
ige uguşlug bi:regü e. 031/03
kamag e.+sin 096/03
[2]
- egsük** eksik
tugmak ölmek başla:gıg tokuzka bi:r e. 155/09
[1]
- élig** hükümdar
tegiş é. 136/06, 162/05
osakı çakravart é.+ler o:lurup k(e)ntü kü:nlerte 005/05
[3]
- emgek** azap
ergürmiş a:ltun teg yaru:kın e.+de 035/07
e.+ig 074/05
[2]
- emiglig** göğüs, meme
kü:müşlüg kalkan teg kögüzlüg kumut hua toğurçukı teg e. 013/04
[1]
- eñeyük** özellikle
e. kamag erdinilig 034/06

[1]

er er

a:ltunlug sıruk teg e. bo:dlug aprı tegin béllig 011/02

[1]

erdinilig mücevherli

e. tilge:n içinte 030/02, 034/06

[2]

ergür- eritmek

e.-miş a:ltun teg yaru:kın emgekde 035/07

[1]

érinlig dudaklı

ampar yé:miş teg é. amuli yinçü teg tö:zlüg 012/03

[1]

erzi < **Skr.** *Rşî* Bir şehzade ismi

e.+ler 095/02

[1]

éşid- işitmek

é.-ip élig be:g 162/05

[1]

ev ev

yaş:ıp ü:nüp e.+iñtin yalañuz ne:gü kılurlar 004/04

karañu: e.+de 058/09

[2]

gösar < **Skr.** *gosāra* sandal ağacı

gokar tilemiş teg karaglıg g. çıntan teg kü: yıdlig 014/05

[1]

hua < **Çin.** *hua* çiçek

kü:müşlüg kalkan teg kögüzlüg kumut h. togurçukı teg emiglig 013/04

[1]

ı:t it, köpek

umugsuz ı.+ıg 056/07

[1]

ı:rla- şarkı söylemek

ı.-ŋlar 022/04

[1]

ma bu

ı. bi:r burkan bolmasar 037/09

[1]

idile- sahip olmak

i.-p yaŋa:çı bakşı 127/06

[1]

iç iç

i. yası kigürüp 126/05

erdinilig tilge:n i.+inte 030/02, 032/04, 066/04

[4]

ige bey

i. uguşlug bi:regü edgü: 031/03

[1]

il- tutmak

bu:tıkın i.-ip 135/05

[1]

imle:- göstermek

i.-yin 070/01

[1]

inçe şöyle

kelürüp ş(ı)mnu üksinte k(e)ntü ö:zi sö:zleti i. té:p 016/07, 071/02

[2]

iş iş

asanki paramitler içinte alp çadiklig i. 032/04

[1]

ka:tun hatun

k. 060/11

k.+ug 101/08

[1]

kal- kalmak

asılp k.-miş söğütke 133/03

[1]

kalaviñ < **Skr.** *kalavinka* Hint guguklu kuşu

k. ku:ş teg é:tinlig karşan rada aradi a:tl(1)g k1:zlar1g 015/06

[1]

kalkankalkan

kü:müşlög k. teg kögüzlög kumut hua toğurçukı teg emiglig 013/04

[1]

kalp < **Skr.** *kalpa* sonsuzluk

altmışlı kırklı k. içinte 066/04

[1]

kamag hepsi

eñeyük k. erdinilig 034/06, 096/03

[2]

kan hükümdar

t(e)ñri k.+ı teg 106/03

[1]

karag göz bebeği

oyturup k.+lar1nı té:r 080/04

[1]

karaglıg göz bebekli

gokar tilemiş teg k. gösar çıntan teg kü: yıdlıg 014/05

[1]

karañu: karanlık

k. evde 058/09

[1]

karı: yaşlı

k. 059/10

[1]

karşan < **Skr.** *Karşna* Marā'nın üç kızından birinin adı

k. rada arti a:tl(1)g k1:zlar 002/02, 015/06

[2]

kayın- kaynamak

yalıñın çamgakda k.-u ya:gıg 046/06

[1]

kel- gelmek

k.-iñler 025/07

k.-ser siz 105/02

k.-ürüp ş(1)mnu üksinte k(e)ntü ö:zi sö:zleti inçe té:p 016/07

[3]

k(e)ntü kendi

osakı çakravart éligler o:lurup k. kü:nlerte 005/05, 016/07

[2]

kesdür- kestirmek

ti:dimlig ba:şların k.-ü 043/03

[1]

k1:z kız

karşan rada arti a:tl(1)g k.+lar 002/02

kalaviñ ku:ş teg é:tinlig karşan rada aradi a:tl(1)g k.+larıg 015/06

[2]

k1:zlık kızlı

ogullug k. bu:tıkın u:latılar 006/06

[1]

kıl- yapmak

k.-ıñlar 020/02

yaş:ıp ü:nüp eviñtin yalañuz ne:gü k.-urlar 004/04

[2]

kılın- bir şeyin yapılması için uğraşmak

amrançıg okşançıg k.-u akuru barır meñ 017/08

[1]

kırk kırk

é:ki k. lakşan b(e)lgüsin 036/08

[1]

kırklı kırklı

altmışlı k. kalp içinte 066/04

[1]

kısdur- kıstırmak

yası ba:nlarta k.-u yapşuru tégin 045/05

[1]

kigür- gidermek

iç yası k.-üp 126/05

[1]

kişi: kişi, insan

amrak ogulın k.+sin 053/04

[1]

ko:n- yerleşmek

k.-alım 097/04

[1]

gokar < Soğd. *gouhar* mücevher

k. tilemiş teg karaglıg gösar çıntan teg kü: yıldığ 014/05

[1]

korbiç koltukaltı

k.+ıñ töşüñni 082/06

[1]

korkınç korkunç

ölümlüg k.+tın osar 151/05

[1]

kö:k gök

akaş k.+teki t(e)ñriler 065/03

[1]

kögüzlüg göğüslü

kü:müşlüg kalkan teg k. kumut hua toğurçukı teg emiglig 013/04

[1]

kölüñü taşıt

k. 124/03

[1]

köñül gönül

amranmak k.+i yaña:nıñ 132/02

ö:gin k.+in yığını 152/06

övke k.+ke basdıkip 072/03

k.+üg yavalturguçı 150/04

[4]

köñüllüg gönüllü

k. 042/02

[1]

kör- görmek

k.-mişçe vişayka bodulur 149/03

yıraktın k.-üp arıgta 088/03

[2]

ku:ş kuş

kalaviñ k. teg é:tinlig karşan rada aradı a:tl(ı)g kızı:larıg 015/06, 154/08

[2]

kumut Kumuda (lotus) çiçeği

kü:müşlüg kalkan teg kögüzlüg k. hua toğurçukı teg emiglig 013/04

[1]

kurug kuru

k. süksükin ö:rdenip 081/05

[1]

küü unutulmaz

gokar tilemiş teg karaglıg gösar çıntan teg k. yıdlig 014/05

[1]

küün < Çin. *kun* harem

osakı çakravart éligler o:lurup k(e)ntü k.+lerte 005/05

[1]

kü:müşlüg gümüşlü

k. kalkan teg kögüzlüg kumut hua toğurçukı teg emiglig 013/04

[1]

kü:se- dilemek

yalañukka t(e)ñrike k.-gü ya:ş linhua teg toyınlar 003/03

[1]

lakşan < **Skr.** *lakṣaṇa* (Buddha için) güzellik alametleri

é:ki kırk l. b(e)lgüsin 036/08

[1]

linhua lotus çiçeği

yalañukka t(e)ñrike kü:segü ya:ş l. teg toyınlar 003/03

[1]

meñ ben

amrançığ okşançığ kılını akuru barır m. 017/08

[1]

mo:ntag bunun gibi

m. açınlar 019/01

[1]

ne:gü ne

yaş:ıp ü:nüp eviñtin yalañuz n. kılurlar 004/04

[1]

nizvanıka zaafiyet

başla:gsızdın berü bo: tınl(ı)glar bağıraru n. 153/07

[1]

ol- oturmak

osakı çakravart éligler o.-urup k(e)ntü kü:nlerte 005/05

[1]

ogul oğul

amrak o.+ın kişi:sin 053/04

[1]

ogullug oğullu

o. kızılık bu:tıkın u:latılar 006/06

[1]

okşançığ tatlı dilli

amrançıg o. kılını akuru barır meñ 017/08

[1]

ol o

yazukın bilinip o. yaña:nıñ yaşı 143/05, 159/02

[2]

olar onlar

yıdın alıp o.+nıñ 089/04

[1]

orga:k orak

o.+ın bulmakın tapmakın 090/05

[1]

os- kurtulmak

ölümlüg korkınçtıñ o.-ar 151/05

[1]

osakı eski

o. çakravart éligler o:lurup k(e)ntü kü:nlerte 005/05

[1]

ot ateş

yalar o. tég temirig 142/04

[1]

oytur- oydurmak

o.-up karaglarıñnı té:r 080/04

[1]

ö:g akıl

ö.+in köñülin yığınu 152/06

[1]

ö:z kendi

kelürüp ş(ı)mnu üksinte k(e)ntü ö.+i sö:zleti inçe té:p 016/07

aşnu: ö.+in yapanı yumkı 160/03

çalınlıg ö.+iñe 125/04

[3]

öl- ölmek

tugmak ö.-mek başla:glıg tokuzka bi:r egsük 155/09

[1]

ölümlüg ölümlü

ö. korkınçtın osar 151/05

[1]

öñi başka

ö. ö. tugumka 073/04

bagsız uçar boş ku:ş teg barıp ö. 154/08

[3]

örte- yanmak

bogusin ö.-yü 144/06

[1]

örten- yanmak

kurug süksükin ö.-ip 081/05

[1]

övke öfke

ö. köñülke basdıqıp 072/03

[1]

paramit < **Skr.** *pāramitā* mükemmellik, erdem

asanki p.+ler içinte alp çadıklıg iş 032/04

[1]

rada < **Skr.** *Rati* Marā'nın üç kızından birinin adı

karşan r. arti a:tl(ı)g kızı:zlar 002/02, 015/06

[2]

saç- saçmak

ançulayu s.-ıñlar 024/06

[1]

sırık sırık

a:ltunlug s. teg er bo:dlug aprı tégın béllig 011/02

[1]

sıtur- kaldırmak

bélligin yodasın s.-u bé:rip 047/07

[1]

sini seni

utsuz s. teg 079/03

[1]

siz siz

kelser s. 105/02

tudusu bé:rzün s.+içe turgınça yélvi tegiñ 008/08

[2]

sö:zle- söylemek

kelürüp ş(ı)mnu üksinte k(e)ntü ö:zi s.-ti inçe té:p 016/07

[1]

sögül- kızartılmak

é:tin s.-üp 057/08

[1]

sögüt söğüt ağacı

asılp kalmış s.+ke 133/03

[1]

süksük ılgın

kurug s.+in ö:rdenip 081/05

[1]

ş(ı)mnu şeytan

kelürüp ş. üksinte k(e)ntü ö:zi sö:zleti inçe té:p 016/07

[1]

tanadinrir Dvādaśakāra

budaçarit t. é:ki y(é)girmi 010/01

[1]

tap- bulmak

orga:kın bulmakın t.-makın 090/05

[1]

tartdur- çektirmek

ti:şin ağşığın t.-u tirig 044/04

[1]

- té:-** demek
kelürüp ş(ı)mnu üksinte k(e)ntü ö:zi sö:zleti inçe t.-p 016/07, 071/02, 098/05,
100/07, 118/02
oyturup karaglarıñnı t.-r 080/04
[6]
- té:ş -** sözleşmek
té:p t.-diler 100/07
[1]
- teg** gibi
yalañukka t(e)ñrike kü:segü ya:ş linhua t. toyınlar 003/03, 007/07, 011/02,
012/03, 013/04, 014/05, 015/06, 035/07, 054/05, 079/03, 106/03, 142/04,
154/08
[16]
- teg-** ulaşmak
anıñ ara: t.-diler 134/04
tudusu bé:rzün siziñe turgınça yélvi t.-iñ 008/08
t.-ip élig 136/06
[3]
- tegin-** ulaşmak
t.-ü 128/07
[1]
- tégin** prens
a:ltunlug sıruk teg er bo:dlug aprı t. béllig 011/02, 045/05
[2]
- temir** demir
yalar ot tég t.+ig 142/04
[1]
- t(e)ñri** Tanrı
t. kanı teg 106/03
yalañukka t.+ke kü:segü ya:ş linhua teg toyınlar 003/03
akaş kö:kteki t.+ler 065/03, 083/07
[4]

tınl(ı)g canlı

başla:gsızdın berü bo: t.+lar bağıraru nizvanıka 153/07

[1]

ti:dimlig erdemli

t. ba:şların kesdürü 043/03

[1]

ti:ş diş

t.+in ağşığın tartduru tirig 044/04

[1]

tile- dilemek

gokar t.-miş teg karaglıg gösar çıntan teg kü: yıdlig 014/05

[1]

tilge:n çark

erdinilig t. içinte 030/02

[1]

tirig canlı

ti:şin ağşığın tartduru t. 044/04

[1]

togurçuk tomurcuk

kü:müşlüg kalkan teg kögüzlüg kumut hua t.+ı teg emiglig 013/04

[1]

tokuz dokuz

tugmak ölmek başla:glıg t.+ka bi:r egsük 155/09

[1]

toyın keşiş

yalañukka t(e)ñrike kü:segü ya:ş linhua teg t.+lar 003/03

utari a:tl(ı)g t. é:rken 055/06

[2]

tö:z tabiat

a:dırtısız bi:r teg t. 054/05

[1]

tö:zlüg tabiatlı

ampar yé:miş teg érinlig amuli yinçü teg t. 012/03

[1]

törü töre

t. 163/06

[1]

töş döş

korbiçıñ t.+üñni 082/06

[1]

tudus- havale etmek

t.-u bé:rzün siziñe turgınça yélvi tegiñ 008/08

[1]

tug- doğmak

t.-mak ölmek başla:glıg tokuzka bi:r egsük 155/09

turgıl amtı baralım t.-miş atamız teg 007/07

[2]

tugum doğum

öñi öñi t.+ka 073/04

[1]

tur- ayağa kalkmak

t.-gıl amtı baralım tugmış atamız teg 007/07

[1]

turgınça hemen

tudusu bé:rzün siziñe t. yélvi tegiñ 008/08

[1]

tüş sonuç

adruk adırtl(ı)g t.+iñe 141/03

[1]

tümen on bin

yéti t. 051/02

[1]

u:latı ve başkası

ogullug kızı:lık bu:tıkın u.+lar 006/06

[1]

uç- uçmak

bagsız u.-ar boş ku:ş teg barıp öñi 154/08

[1]

uguşlug bir boya, kabileye ait

ige u. bi:regü edgü: 031/03

[1]

ulug ulu

u.+dı 113/05

[1]

umug umut

yé:rtinçü u.+ı boltuñuz 052/03

[1]

umugsuz umutsuz

u. ı:tıg 056/07

[1]

utari < **Skr.** *Uttara* bir keşişin adı

u. a:tl(ı)g to:yım é:rken 055/06

[1]

utsuz utanmaz

u. sini teg 079/03

[1]

ü:n- çıkmak

yaş:ıp ü.-üp eviñtin yalañuz ne:gü kılurlar 004/04

[1]

üç üç

ü. yavlak yo:l bekle:meser üst 039/11

[1]

üçegü üçü

ü. 026/08

[1]

üks (Mara'nın karşısı anlamında) huzur

kelürüp ş(ı)mnu ü.+inte k(e)ntü ö:zi sö:zleti inçe té:p 016/07

[1]

üzeliksiz aşılmaz

ü. burkan bakşılar 038/10

[1]

vişay Vişaya

körmişçe v.+ka bodulur 149/03

[1]

ya:glıg yağlı

yalıñın çamgakda kayınu y. 046/06

[1]

ya:ş (I) taze

yalañukka t(e)ñrike kü:segü y. linhua teg toyımlar 003/03

[1]

ya:ş (II) göz yaşı

yazukın bilinip ol yaña:nıñ y.+ı 143/05

[1]

yagız kara

y. yé:r 064/02

[1]

yala- yalamak

y.-r ot tég temirig 142/04

[1]

y(a)lañuk insan

y.+ka t(e)ñrike kü:segü ya:ş linhua teg toyımlar 003/03

[1]

yalañuz yalnız

yaş:ıp ü:nüp eviñtin y. ne:gü kılurlar 004/04

[1]

yalıñ çıplak

y.+ın çamgakda kayınu ya:glıg 046/06

[1]

- yaña** fil
amranmak köñüli y.+nıñ 132/02, 143/05
[2]
- yañaçı** fil bakımı ustası
idilep y. bakşı 127/06
[1]
- yapa** tüm
aşnu: ö:zin y.+nı yumkı 160/03
[1]
- yapşur-** yapıştırmak
yası ba:nlarta kısıduru y.-u tégin 045/05
[1]
- yara-** yaramak, yakışmak
yavalturmışımını biltiñiz y.-gu 161/04
[1]
- yaru:k** parlaklık
ergürmiş a:ltun teg y.+ın emgekde 035/07
[1]
- yası** yassı
y. ba:nlarta kısıduru yapşuru tégin 045/05, 126/05
[2]
- yaş-** saklamak
y.-ıp ü:nüp eviñtin yalañuz ne:gü kılurlar 004/04
[1]
- yavaltur-** yatıştırmak
köñülüg y.-guçı 150/04
y.-mıñımını biltiñiz yara:gu 161/04
[2]
- yavlak** kötü
üç y. yo:l bekle:meser üst 039/11
[1]
- yazuk** günah

y.+ın bilinip ol yaña:nıñ yaşı 143/05

[1]

yé:miş meyve

ampar y. teg érinlig amuli yinçü teg tö:zlüg 012/03

[1]

yé:r yer

yagız y. 064/02

[1]

yé:rtinçü dünya

y. umuğı boltuñuz 052/03, 078/02

[2]

y(é)girmi yirmi

budaçarit tanadinrir é:ki y. 010/01

[1]

yélvi sihir

tudusu bé:rzün siziñe turgınça y. tegin 008/08

[1]

yéti yedi

y. tümen 051/02

[1]

yıd koku

y.+ın alıp olarnıñ 089/04

[1]

yıdlıg kokulu

gokar tilemiş teg karaglıg gösar çıntan teg kü: y. 014/05

[1]

yıgın- toplamak

ö:gin köñülin y.-u 152/06

[1]

yırak uzak

y.+tın körüp arıgta 088/03

[1]

yinçü inci

ampar yé:miş teg érinlig amuli y. teg tö:zlüg 012/03

[1]

yo:l yol

üç yavlak y. bekle:meser üst 039/11

[1]

yoda üst baldır

béligin y.+sın síturu bé:rip 047/07

[1]

yumkı tüm

aşnu: ö:zin yapanı y. 160/03

[1]

Toplam Kelime Sayısı : 340

Toplam Madde Başı Sayısı : 268

KAYNAKÇA

- AYAZLI, Özlem (2011). “Mahāyāna Budizmine Ait Sayı Ve Zamanla İlgili Bazı Terimler”. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 6 (1). 635-641.
Budizm Terimleri Sözlüğü (<http://ozhanoturk.com/2017/10/25/budizm-terimleri-sozlugu-c-z/>)
- CAFEROĞLU, Ahmet (1968). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- CLAUSON, Sir Gerhard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Londra: Oxford At The Clarendon Press.
- DEMİRCİ, Ümit Özgür (2016). *Eski Türkçede Füller*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- DEMİRCİ, Ümit Özgür (2014). *Eski Uygurca Dört Çatik*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- DEMİRCİ, Ümit Özgür (2004). *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- ELVERSKOG, Johan (1997). *Uygur Buddhist Literature*, Turnhout.
- GABAIN, von A. (1988). *Eski Türkçenin Grameri* (çeviren: Mehmet Akalın), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
<http://www.bbaw/Forschungsprojekte/turfanforschung/de/DigitalesTurfanArchiv>
- JOHNSTON, Eward Hamilton (1936). *The Buddhacarita Act of the Buddha Part II: Cantos i to xiv translated from the original Sanskrit supplemented by the Tibetan version together with an introduction and notes*, Calcutta: Baptist Mission Press.
- KAYALI, Yalçın (2017). “Aşvaghosha ve Eserlerinin Buddhist Edebiyattaki Yeri.” *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (56). 411-424.

ORHAN F. KÖPRÜLÜ, "BAHŞI", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/bahsi--baksi> (02.07.2018).

RUBEN, Walter (1995). *Eski Metinlere Göre Budizm* (Hazırlayan: Lütfü Bozkurt), (3. Baskı). İstanbul: Okyanus Yayınları.

TEKİN, Talat (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler* (yayımlayan: Mehmet Ölmez), Ankara: Simurg Yayınları, İstanbul.

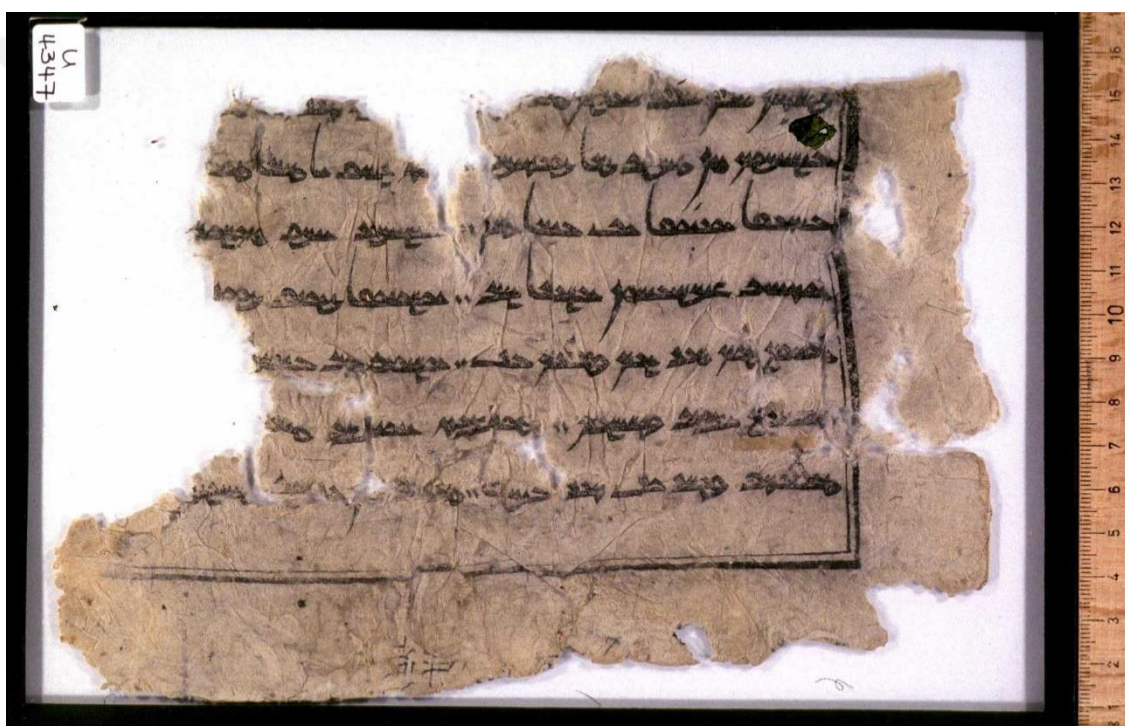
ZIEME, Peter (1985). *Budhistische Stabreimdichtungen der Uiguren*, BT XIII, Berlin: Akademie-Verlag.

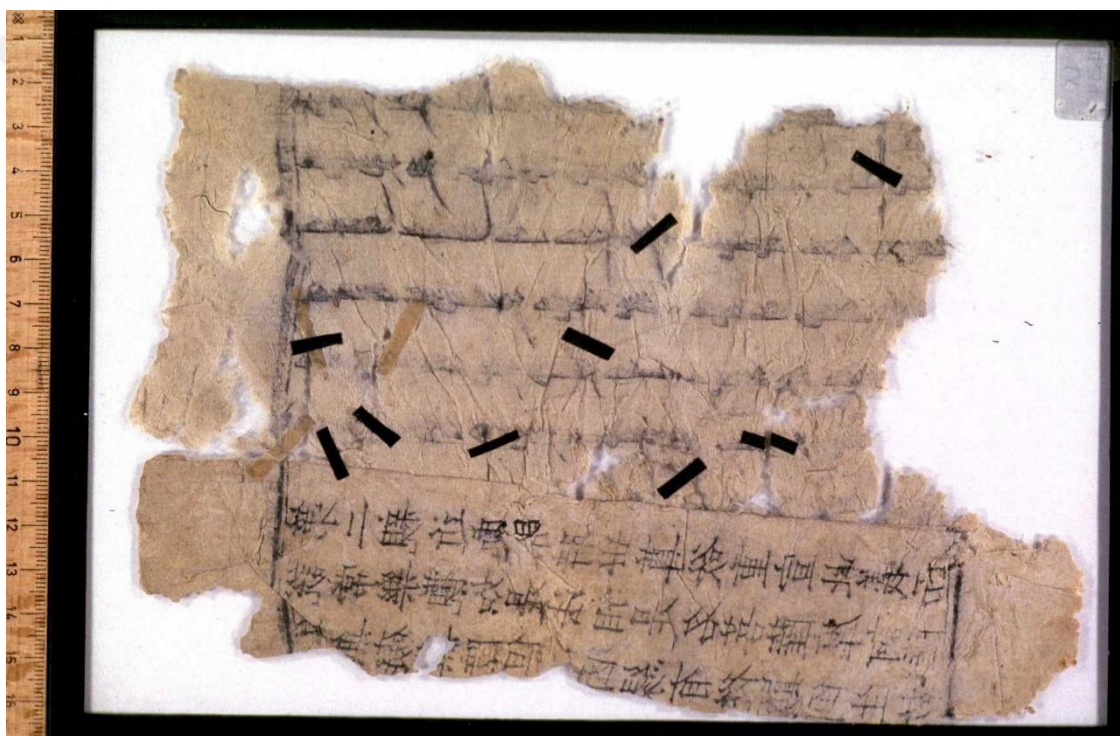

6. TIPKIBASIM

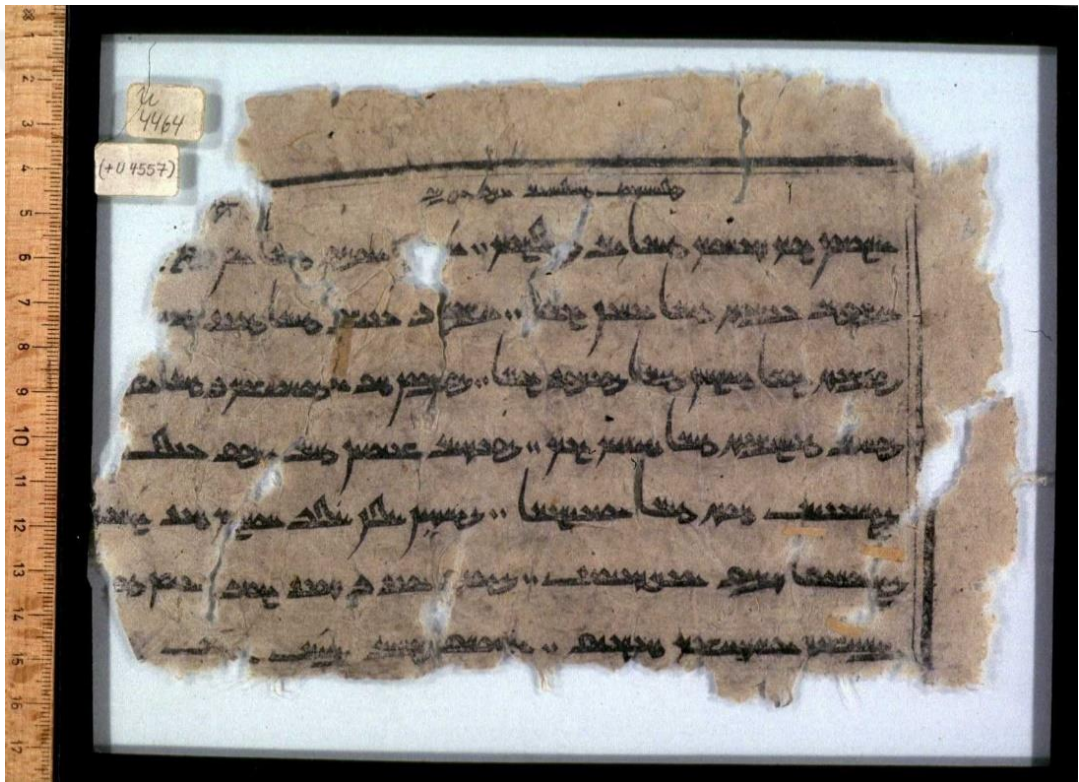
U 4347 ön

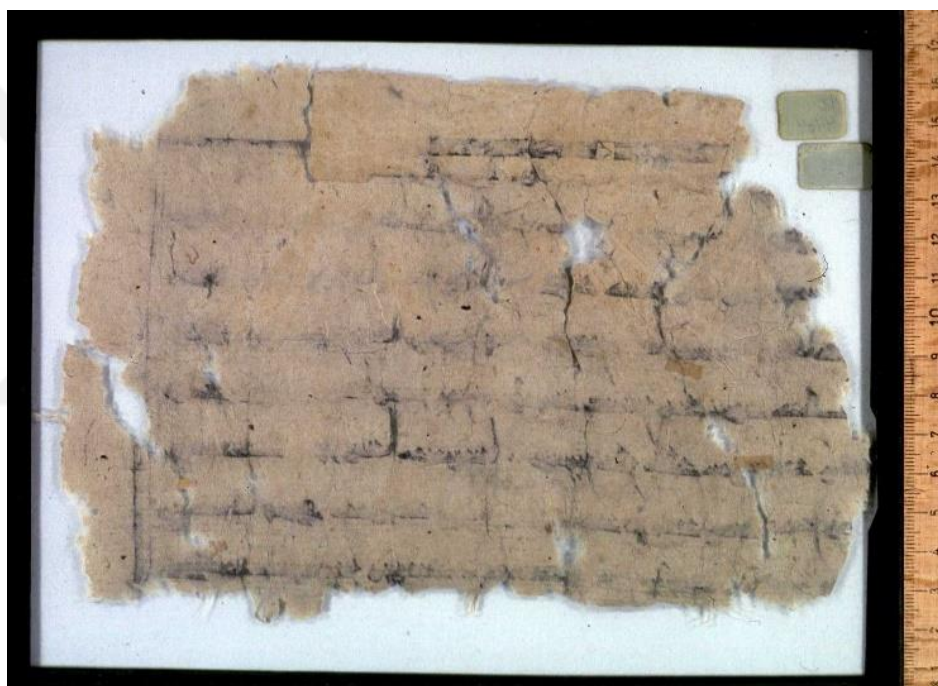
U 4347 arka

U 4464+U 4557 ön

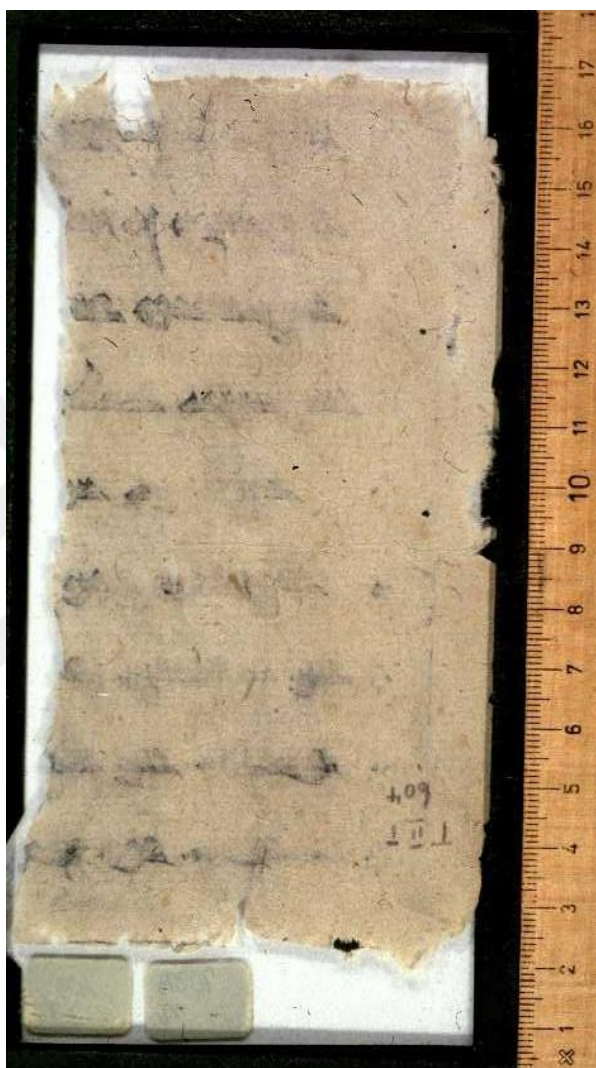
U 4464+U 4557 arka

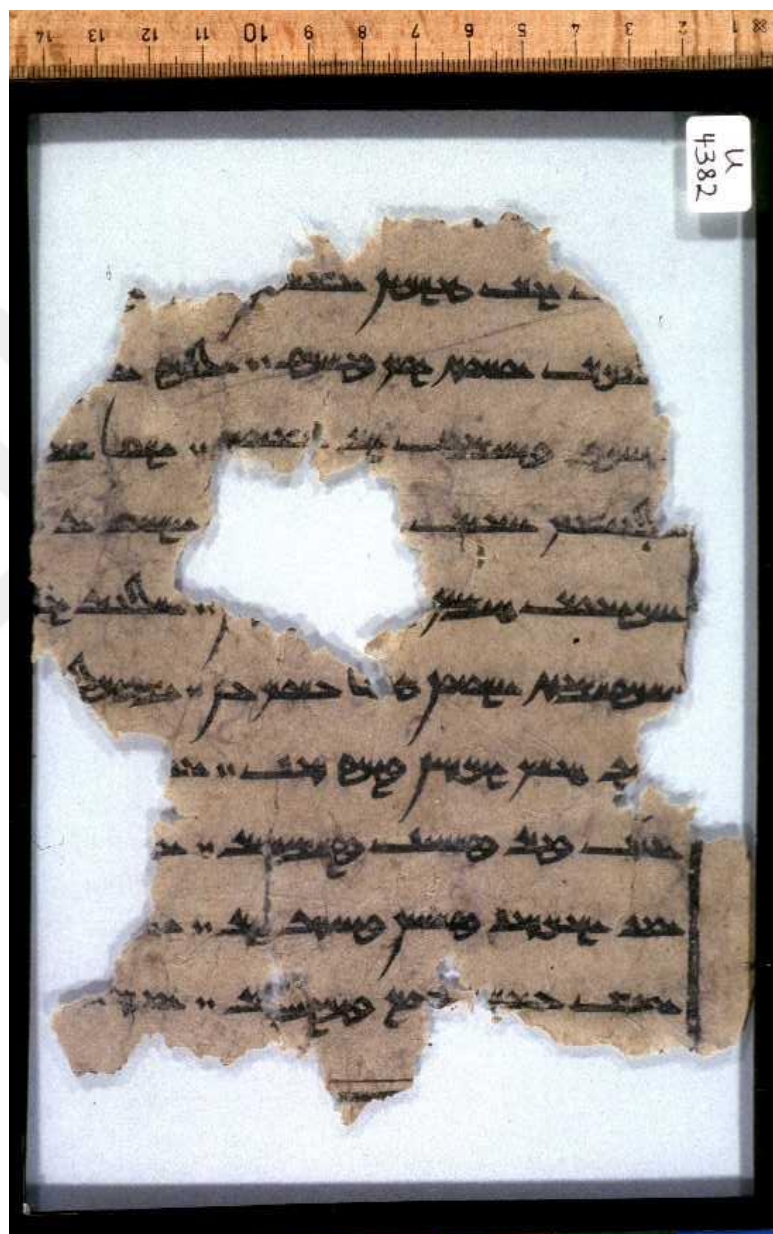
U 4202 ön

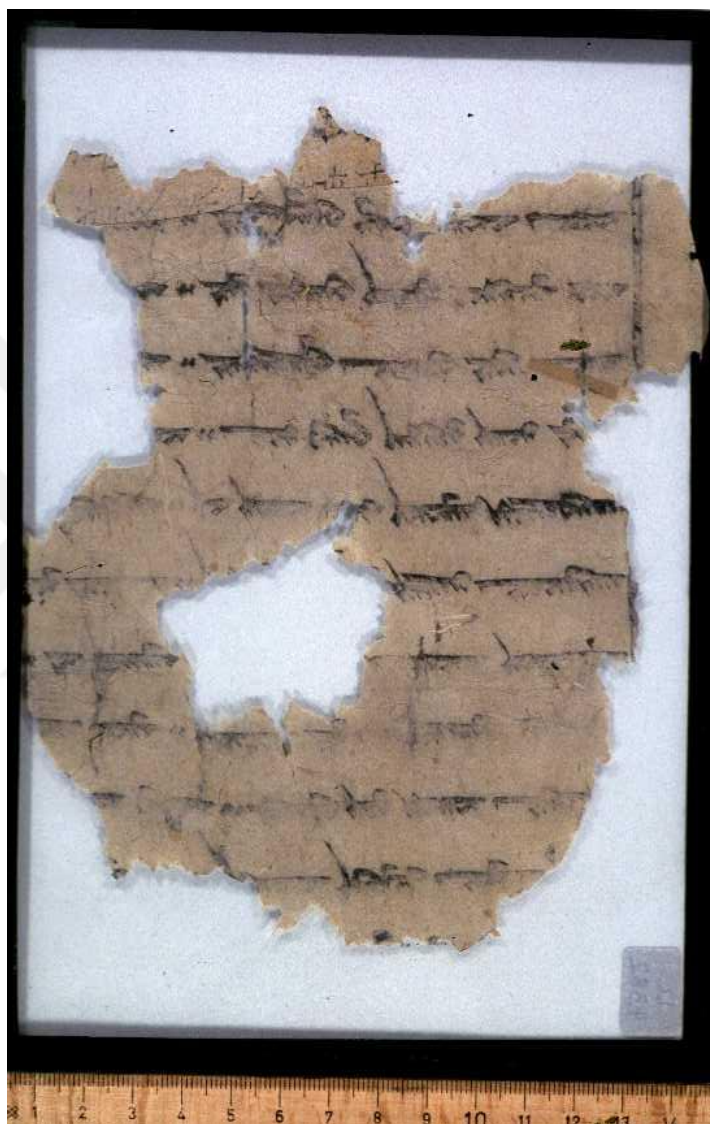
U 4202 arka

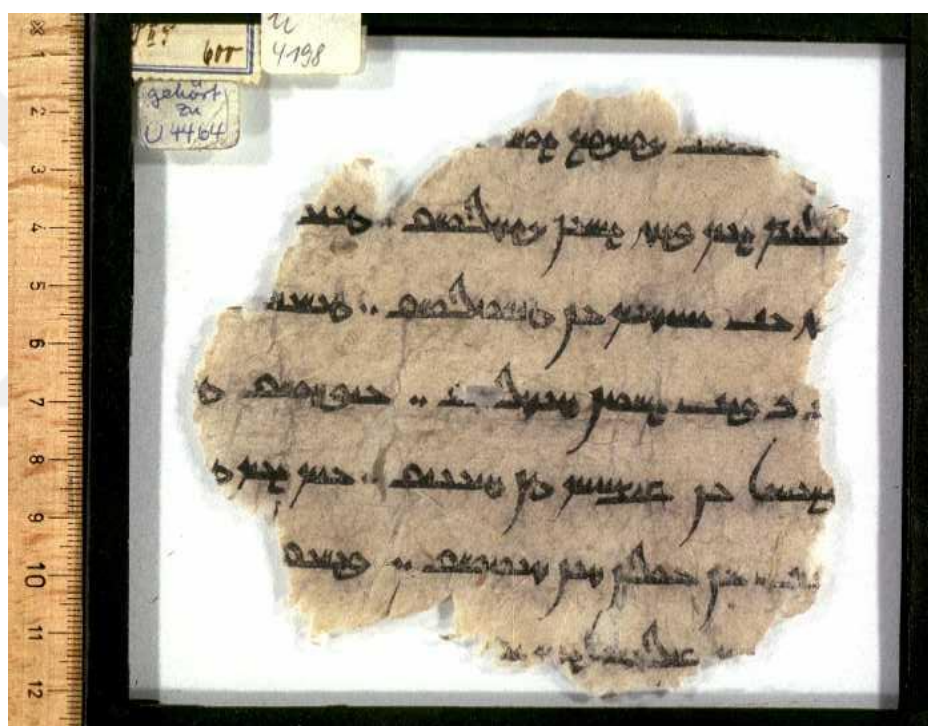
U 4382 ön

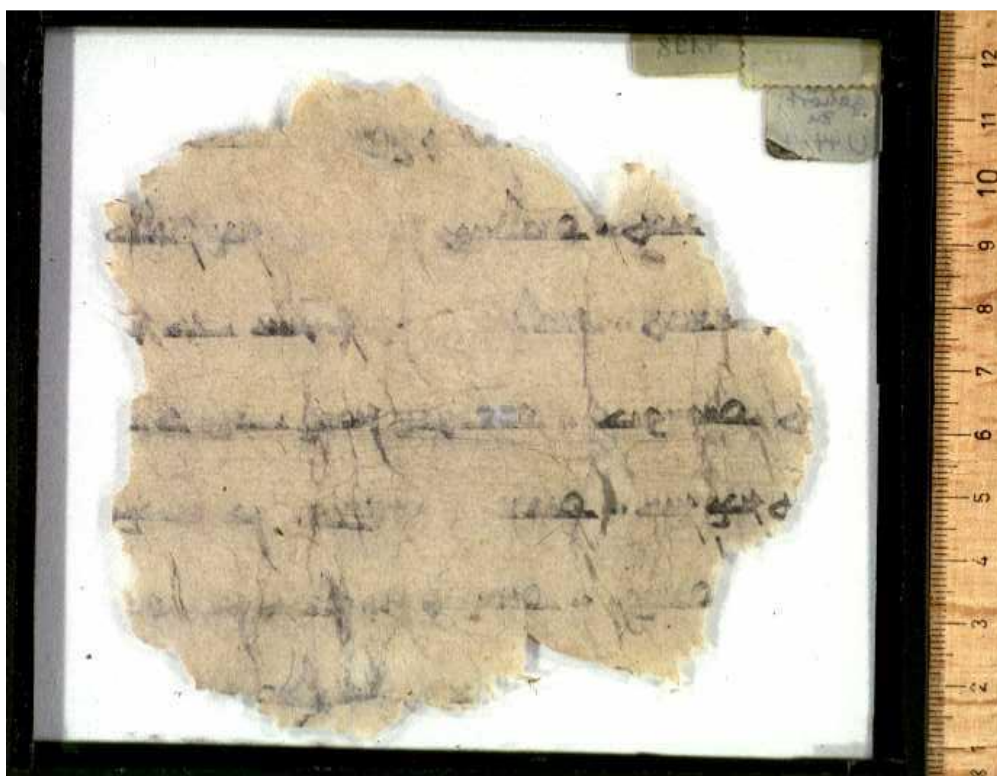
U 4382 arka

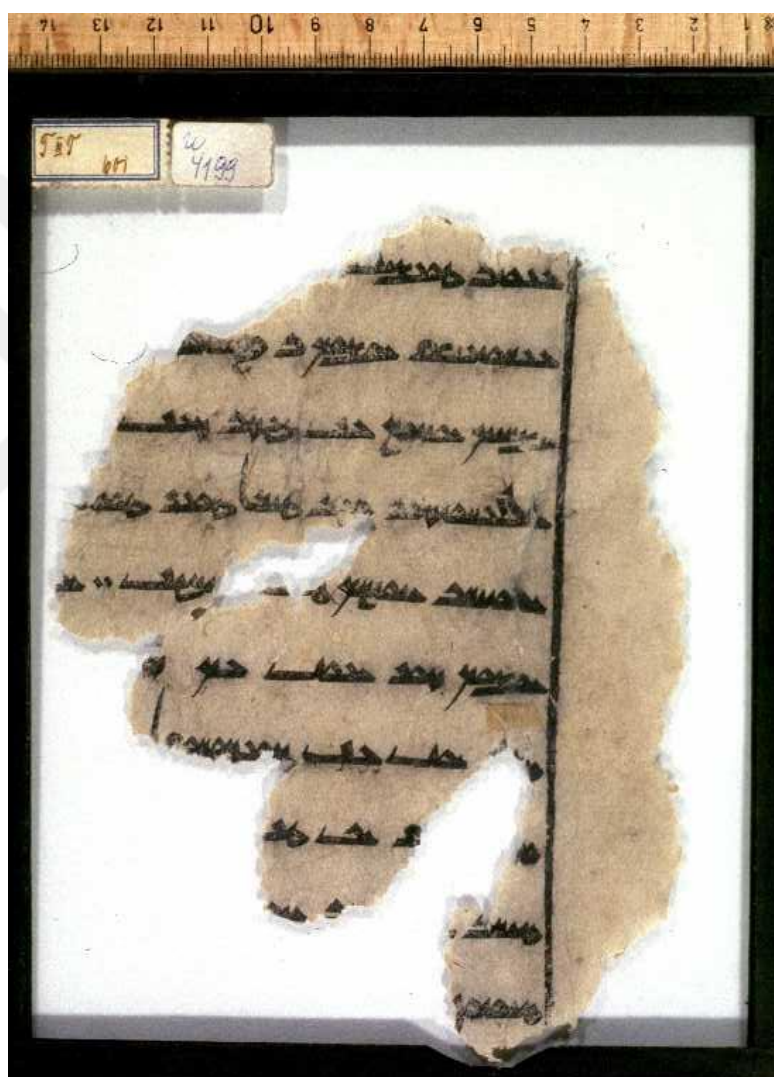
U 4198 (T II T 600) öñ

U 4198 (T II T 600) arka

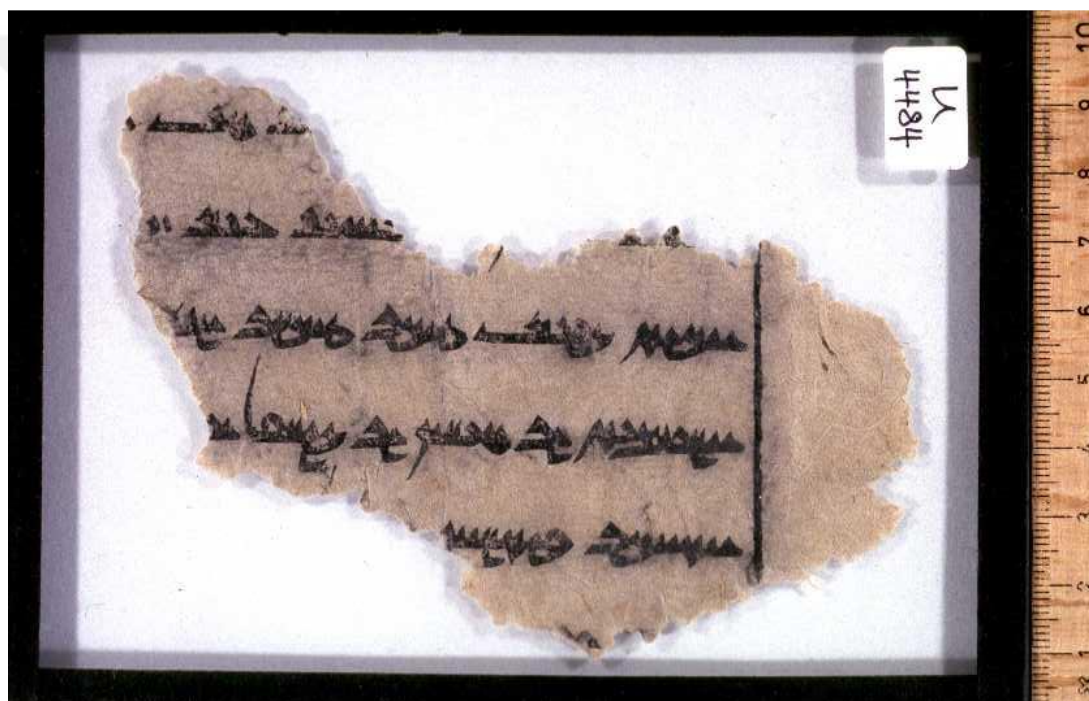

U 4199 (T II T 601) ön

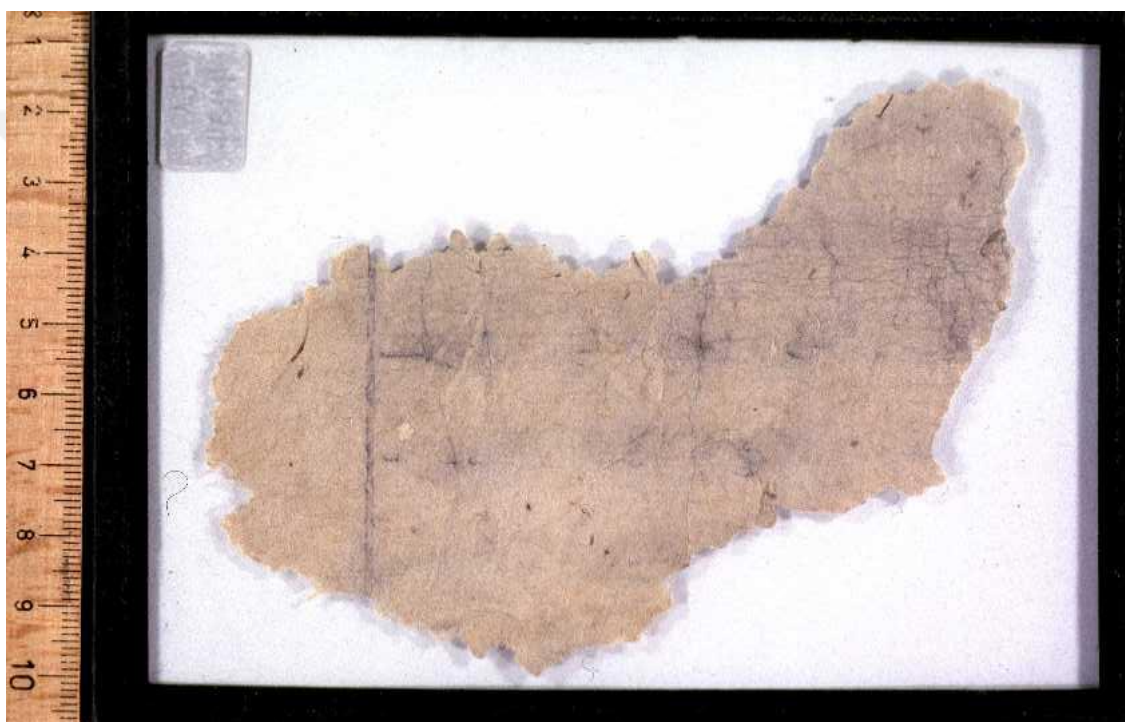

U 4199 (T II T 601) arka

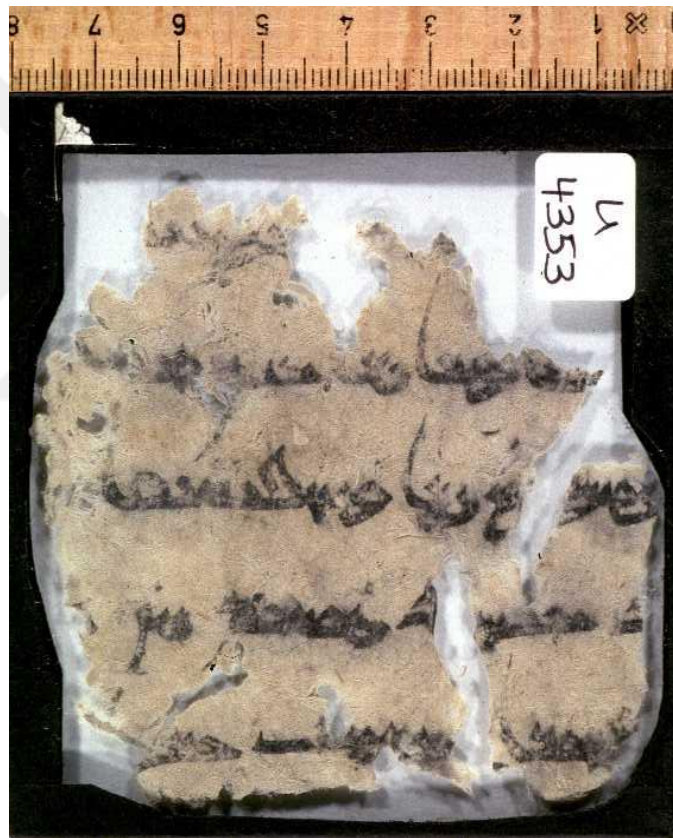
U 4484 ön

U 4484 arka

U 4353 ön

U 4353 arka

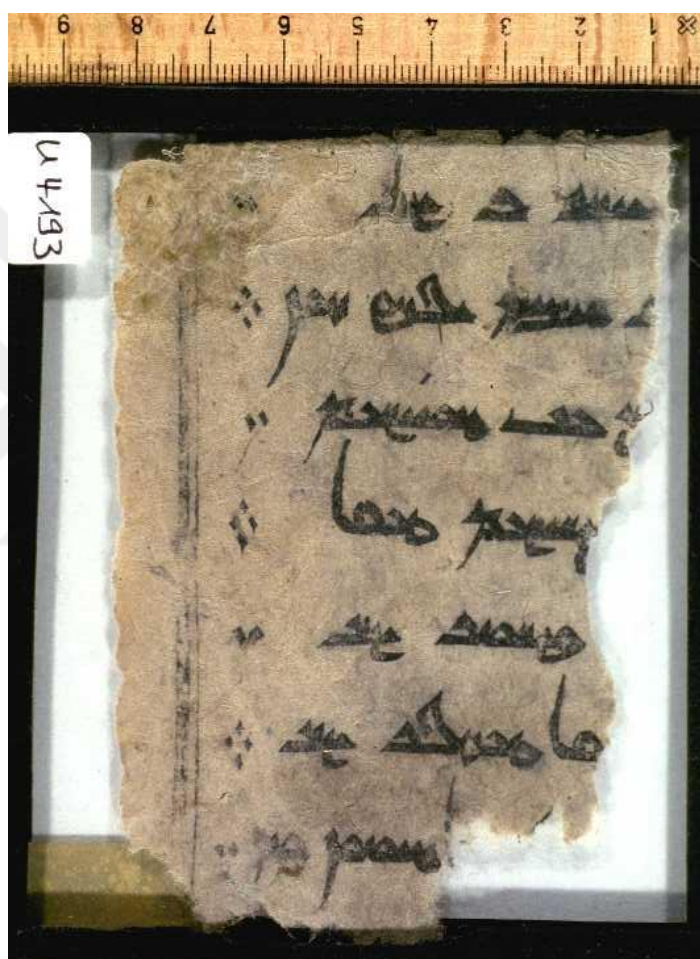
U 4210 (T II T 614) ön

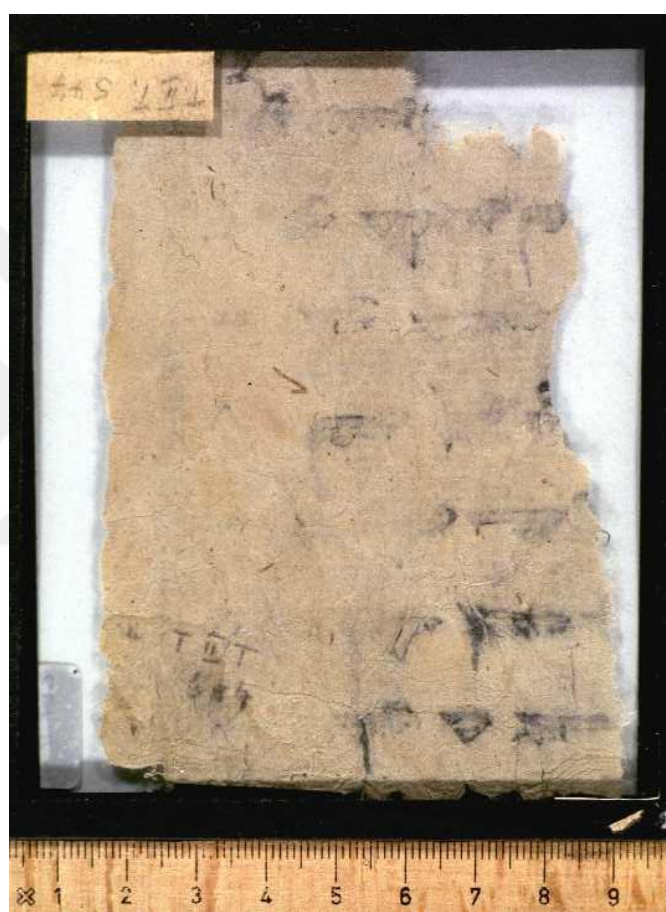

U 4210 (T II T 614) arka

U 4501 arka

U 4193 (T II T 547) ön

U 4193 (T II T 547) arka

U 4035b ön

U 4035b arka

U 4417 ön

U 4417 arka

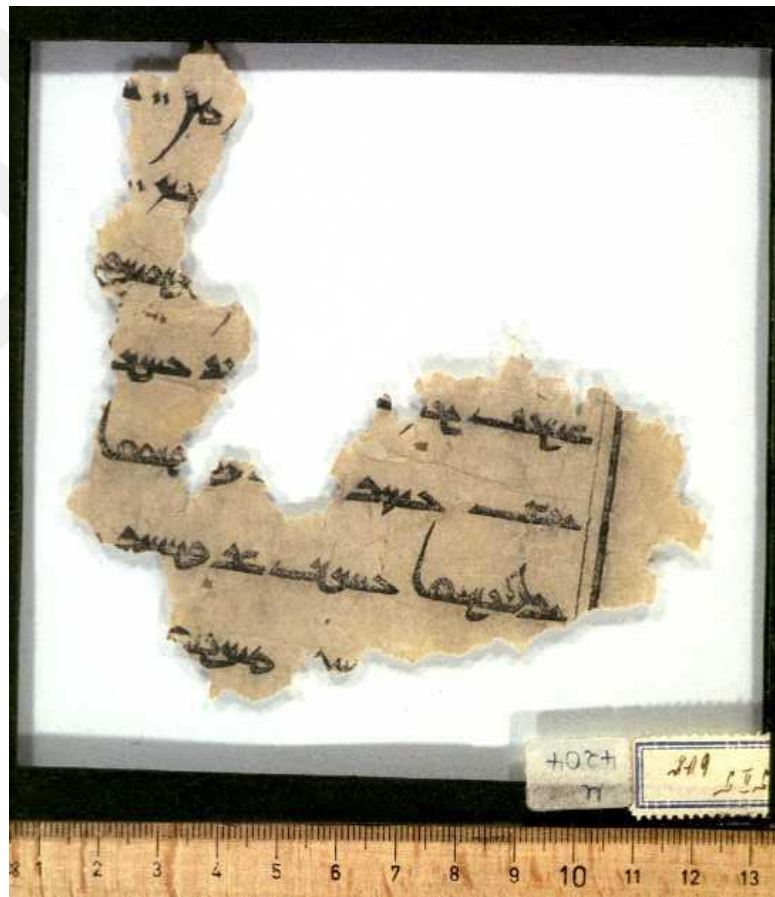
U 4522 ön

U 4522 arka

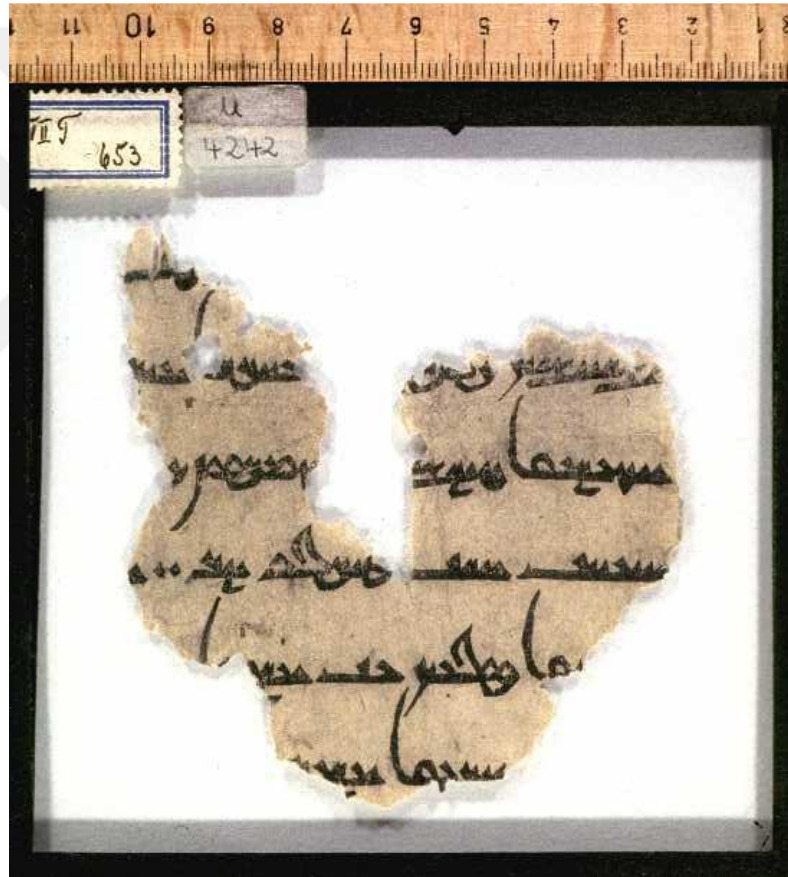
U 4204 (T II T 608) ön

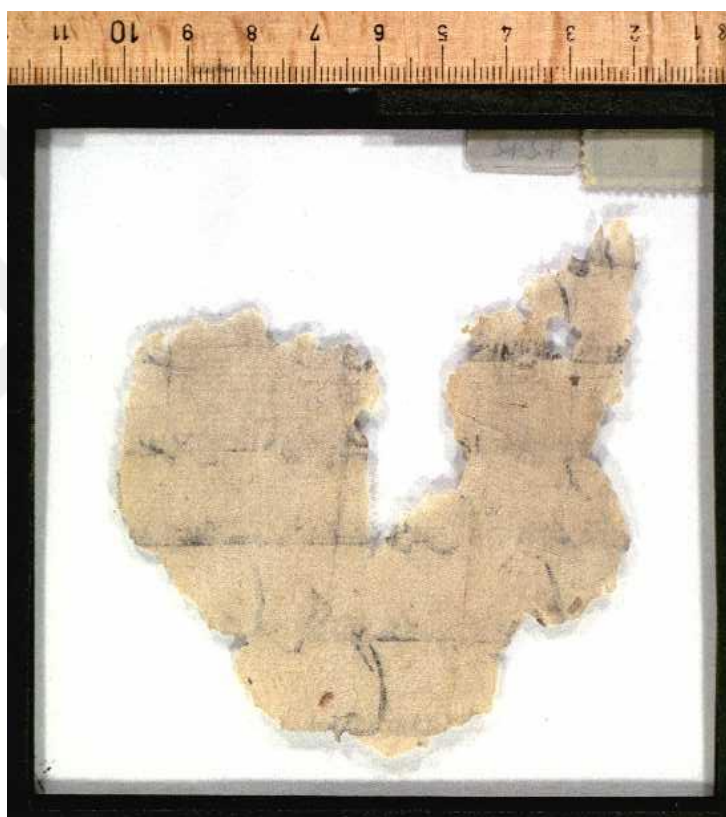
U 4204 (T II T 608) arka

U 4242 (T II T 653) ön

U 4242 (T II T 653) arka

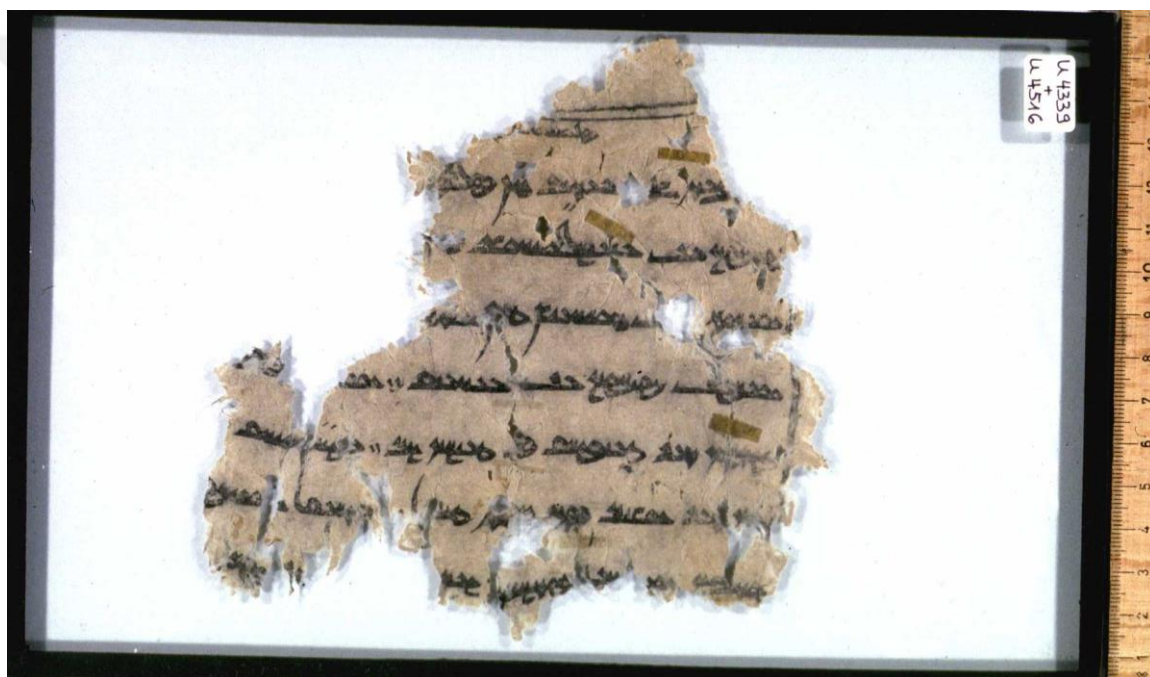
U 4336 ön

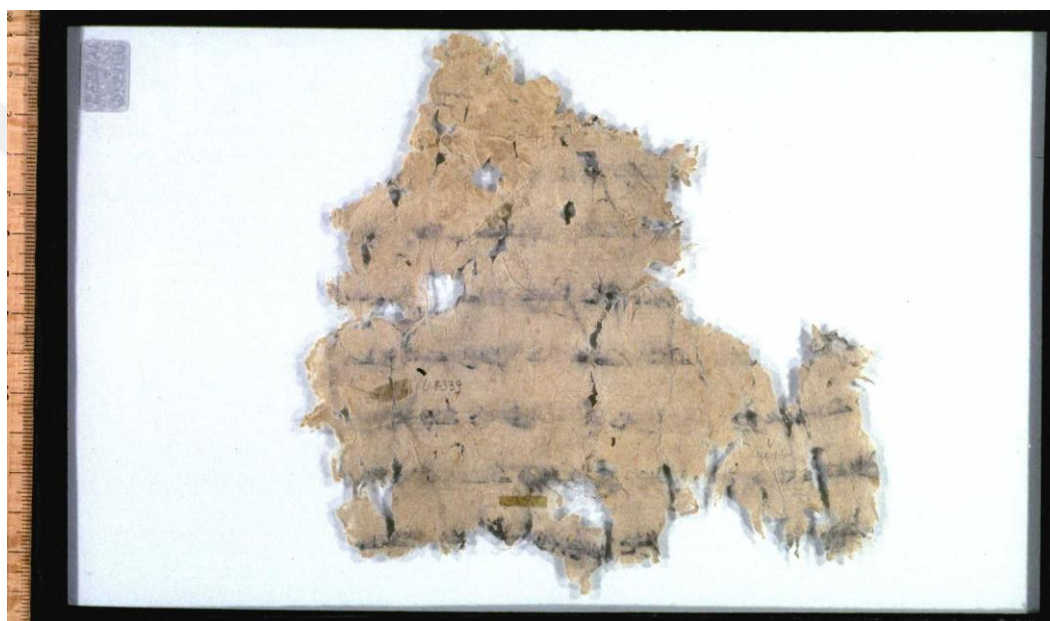
U 4336 arka

U 4339+U 4516 ön

U 4339+U 4516 arka

CH/U 7528 ön

CH/U 7528 arka

